Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

12 ЯНВАРЬ, ЧОРШАНБА. № 8 (756). Сотувда эркин нархда. 1994 йил.

КЕЧА НУКУСДА ОРОЛ МУАММОСИГА БАҒИШЛАНГАН ХАЛҚАРО АНЖУМАН БЎЛИБ ЎТДИ

УНДА МАРКАЗИЙ ОСИЁ ДАВЛАТЛАРИ РАҲБАРЛАРИ, ШУНИНГДЕК РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСИНИНГ РАСМИЙ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ҲАМ ҚАТНАШДИ

СУРАТДА: анжуман пайти. А. ЗУФАРОВ тасвири. (ЎзА).

НУКУС, 11 ЯНВАРЬ. [ЎзА махсус мухбири Ғулом Мирзаев].

Мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ҳамроҳлигида бугун Нукусга келди. Шаҳар аэропортида икки давлат раҳбари бошчилигидаги делегация аъзоларини Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов, Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси У. Аширбеков, Вазирлар Кенгаши Раиси Р. Йўлдошев ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Маълумки, Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг 1993 йил 26 мартда Қизил Ўрда шаҳрида бўлиб ўтган иккинчи учрашувида Орол денгизини асраш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинган, шу мавзудаги навбатдаги учрашувни Қорақалпоғистон пойтахтида ўтказишга келишиб олинган эди. Уни ташкил этиш Орол денгизи ҳавзаси муаммолари бўйича давлатлараро кенгаш ва Халқаро Оролни қутқариш жамғармасига топширилганди. Ниҳоят ана шу режа рўёбга чиқди.

Анжуманда қатнашиш учун Туркманистон Республикаси Президенти Сапармурод Ниёзов, Қирғизистон Республикаси Президенти Асқар Акаев, Тожикистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси Имомали Раҳмонов, Россия Федерацияси Бош вазирининг ўринбосари Юрий Яров бошчилигидаги мазкур давлатлар расмий делегациялари Нукусга етиб келди. Анжуман ишида Марказий Осиё давлатларининг экспертлари, халқаро ташкилотларнинг вакиллари ҳам иштирок этди.

Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг мажлислар залида бўлиб ўтган анжуманни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов очди.

— Оролбўйи аҳолисини тоза сув, дори-дармон билан таъминлаш, қишлоқ хўжалигида заҳарли дориларни қўллашни чеклаш борасида анча ишлар қилинди, — деди мамлакатимиз раҳбари. — Минтақадаги давлатлар раҳбарларининг саъй-ҳаракатлари туфайли Орол сувининг камайиши тўхтатилди. Шунга қарамай, Оролдаги экологик фожиа ҳавзадан олисдаги ҳудудларда яшаётган кишилар саломатлигига ҳам таъсир этмоқда. Оролнинг фалокати сув заҳираларидан исрофгарчилик билан фойдаланиш, етарли маблағларнинг йўқлиги билан узвий боғлиқ. Энг аввало, Марказий Осиё жумҳуриятлари, қолаверса, халқаро ташкилотлар ёрдамида бу фожианинг олдини олиш мумкин. Биз келажакка умид билан қараймиз.

Қозоғистон Республикаси Президенти, Халқаро Оролни қутқариш жамғармаси раиси Н. Назарбоев ўтган давр ичида қилинган ишлар ҳақида маълумот берди. Маълумки, бу жамғарма Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Қизил Ўрдадаги учрашуви чоғида ташкил этилган эди. Қисқа вақт мобайнида АҚШ, Франция, Англия, Испания, Бельгия, Туркия каби давлатлар раҳбарларидан, бир қанча халқаро ташкилотлардан қўллаб-қувватловчи мактублар олинди. Эндиликда ана шу интилишларни мувофиқлаштириш, режалардан амалий ишга ўтиш пайти келди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Ўзбекистондаги доимий вакили Холид Малик Оролни асраш ташаббуси катта аҳамиятга молик тадбир эканлигини, халқаро ташкилотлар ундан ўз ёрдамини аямаслигини таъкидлади.

Музокаралар якунида Орол денгизи ҳавзаси муаммолари бўйича давлатлараро кенгаш тўғрисидаги низом ва минтақанинг ижтимоий-иқтисодий равнақини ҳисобга олган ҳолда Орол денгизи ҳавзасидаги экологик вазиятни яқин йиллар ичида яхшилаш юзасидан аниқ тадбирлар дастури имзоланди.

Анжуман ниҳоясида унда иштирок этган давлатлар раҳбарлари журналистлар билан учрашиб, уларни қизиқтирган кўплаб саволларга жавоб қайтарди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН—ҚОЗОҒИСТОН: ЯГОНА ИҚТИСОДИЙ МАКОН—ҲАҚИҚАТ!

Ўзбекистон ва Қозоғистон Президентларининг кўп ойлардан буён қилаётган саъй-ҳаракатлари туфайли ягона иқтисодий хонадоннинг пойдевори кўзга ташланиб қолди. Икки давлат бошлиғи имзолаган шартномада ягона иқтисодий маконни барпо этиш кўзда тутилган. Тошкентда бўлиб ўтган матбуот конференциясида шу ҳақда гап борди.

Ислом Каримов журналистлар ҳузурида сўзлаб, имзоланган ҳужжат мантиқий ва қонуний тараққиёт маҳсули эканини таъкидлади. Ҳамиша бир-бирига яқин, тили ва анъаналари ўхшаш бўлган икки қўшни мамлакат халқлари тарих тақозоси билан бир-биридан узоқлашиб қолган эди. Давлатларимизнинг мустақилликка эришгани, чинакам демократик жамият қуриш йўлида олиб борилаётган иш халқларнинг ўзаро ҳамкорлик қилишини тақозо этади. Маърифий бозор иқтисодиётига ўтиш ўзаро манфаатли ҳамкорликни, иқтисодиётни бир-бирига яқинлаштиришни кўзда тутади. Ўзбекистон билан Қозоғистонда эса иқтисодиётни жадал юксалтириш учун жуда катта имкониятлар мавжуд. Лекин юксалишга эришиш учун ўзаро алоқаларнинг аниқ воситаларини ишлаб чиқиш керак. Имзоланган шартномада ана шундай ҳамкорлик кўзда тутилади.

Бу муҳим ҳужжатнинг ўзига хос хусусияти, унинг энг асосий жиҳати нималардан иборат?

Аслини олганда, бу — Ҳамдўстлик мамлакатларидаги ўзаро манфаатли ҳамкорлик йўлида пайдо бўлган сунъий ғовларни бартараф этадиган дастлабки ва ҳозирча ягона ҳужжатдир. Унда сармоя, моллар, ишчи кучининг эркин ҳаракати кўзда тутилган. Бу ҳужжат ўзаро келишилган кредит—ҳисоб-китоб, бюджет, солиқ, нарх, бож ва валюта сиёсатини таъминлайди.

Ягона иқтисодий макон қандай вужудга келади, иккала мамлакатдаги маҳсулот ишлаб чиқарувчи корхоналар ва ишбилармонларга қандай имтиёзлар берилади?

Нурсултон Назарбоев бу саволга жавоб қайтариб, ўтган йилнинг ўзидагина Қозоғистон билан Ўзбекистон ўртасидаги мол алмашиш икки ярим баравар ошганини, бу ижобий жараён авж олиб бораётганини таъкидлади. Хўш, собиқ Иттифоқ даврида қандай эди? Қозоғистон ғалласи қўшни Ўзбекистонга эмас, балки минглаб километр олисга жўнатилар эди. Гўшт-сут маҳсулотлари, прокат, кўмир, халқ истеъмоли моллари ҳам шу тариқа узоққа жўнатилар эди. Қўшни республика билан ўзаро муносабатларда ҳам шундай ғализ ҳодисалар юз берарди. Қозоғистон сифатли кабель ва электроникани Ўзбекистондан харид қилиш ўрнига ортиқча нархда олисдан сотиб олишга мажбур бўларди.

Табиийки, бундай бирёқлама иқтисодиёт бутун халқ хўжалиги мажмуини ривожлантиришга тўсқинлик қилиб келди. Эндиликда вазият тубдан ўзгарди. Сиёсий мустақилликка эришиш иқтисодиётни ҳам тубдан ўзгартириб, уни бозор муносабатларига йўналтиришни талаб қилди.

Кабелни Ўзбекистондан сотиб олишимиз фойдалироқ экан, катта маблағ сарфлаб кабель заводи қуришимиз шартми? — Қозоғистон раҳбари журналистларга ана шундай савол билан мурожаат қилди Шунингдек, Ўзбекистон учун ҳамКанададан ғалла сотиб олиб, уни океанлар орқали ташиб келтиришга жуда катта маблағ сарфлашнинг нима зарурияти бор? Ғаллани Ўзбекистон биздан бемалол сотиб олиши мумкин. Мамлакатларимиз ўртасида иқтисодий маконни вужудга келтириш тўғрисидаги шартноманинг имзоланиши — аниқ ва ҳаётий ҳужжатнинг имзоланишидир. Бир муҳим нарсага тўхталиб ўтаман. Ҳозир Қозоғистонда катта саноат корхоналарини акциялаш бошланди. Мана энди Ўзбекистон фуқаролари ҳам бу акцияларни сотиб олиши ҳамда шу акциялар орқали фойда кўриши мумкин бўлади. Яқиндан бирлашиш жараёни эндигина бошланди. Бироқ бу жараённинг истиқболли эканлиги ҳозироқ равшан бўлиб қолди.

— Бироқ ягона иқтисодий макон миллий валюталарнинг ўхшаш бўлишини кўзда тутади. Қозоғистон тангага ўтган, Ўзбекистон эса ўтиш даври пулидан фойдаланаётган ҳозирги шароитда нима қилиш керак?

— Бу борада ҳеч қандай муаммо бўлиши мумкин эмас, — деди Ислом Каримов. — Яқин вақт ичида қўшма палаталар тузилади, улар дастлабки пайтда клиринг(ўзаро талабномалар ва мажбуриятларга асосланган нақд пулсиз ҳисоб-китоб қилиш тизими) асосида ишлайди. Бу эса ўзаро тўловлардаги турли қийинчиликларни бартараф этади. Икки қўшни мамлакат фуқаролари учун миллий валютани алмаштиришга келганда эса, барча катта шаҳарларда ва чегаралар билан туташ жойларда пул алмаштириш пунктлари ишлайди. Хуллас, амалий муносабатларни ва ишбилармонликни ривожлантириш учун барча шарт-шароит яратилади.

— Бу масалада бирор қийинчилик бўлади, деб ўйламаслик керак, — деб таъкидлади Нурсултон Назарбоев, — Ривожланган мамлакатларнинг тажрибаси шуни кўрсатмоқдаки, бирор жойга кетаётганда, масалан, доллар, марка, фунт стерлингни миллий валютага бемалол алмаштиришингиз мумкин бўлади. Бизнинг вазифамиз — биргалашиб, миллий валюталаримизни мустаҳкамлаш учун зарур бўлган ҳамма ишни қилишдан иборат.

— Марказий Осиё минтақасидаги бошқа қўшни мамлакатлар ягона иқтисодий маконни барпо этиш тўғрисидаги шартномага қўшиладими?

Президентлар журналистларнинг бу саволига жавоб қайтариб, бир хил фикрни айтдилар: шартнома ёпиқ тусда эмас, унда бошқа мамлакатлар ҳам иштирок этиши мумкинлиги кўзда тутилади.

Хорижий оммавий ахборот воситаларининг вакиллари Президентлардан Ўзбекистон ва Қозоғистонда яшаётган кам сонли миллатларга муносабатлари қандайлиги, уларга икки ёқлама фуқаролик бериладими — йўқми, шу ҳақда қизиқдилар.

— Мен бу масала юзасидан ўз фикримни бир неча бор айтганман, — деди Ислом Каримов. — Ўзбекистонда одамларни қайси миллатга, динга мансублигига қараб камситиш муаммоси йўқ, бўлмайди ҳам. Бизнинг Конституциямиз, фуқаролик тўғрисидаги қонунимиз (дарвоқе, бу қонун дунёдаги энг демократик қонунлардан бири, деб эътироф этилган) ҳар қандай камситишга уринишнинг олдини олишни кўзда тутади. Аммо эҳтиросларни авж олдириб, жамоат фикрини жунбушга келтиришдан манфаатдор кучлар йўқ эмас, албатта. Икки ёқлама фуқароликка йўл қўйиб бўлмайди. Бу фақат менинг фикрим эмас, халқаро ҳуқуқ қоидалари ҳам буни тақозо қилмайди. Ўзбекистонда аҳолининг 72 фоизини ўзбеклар, 9 фоизини русийзабон кишилар ташкил этади. Республикамизда қозоқлар, тожиклар, бошқа миллат вакиллари ҳам кўп. Хўш, нима учун баъзи одамларни иккита қонун билан ҳимоя қилиш керак, уларнинг «эҳтиёт аэродроми» бўлиши керак? Бошқалар-чи? Мантиқ қаёқда қолди ?!.. Икки мамлакат фуқароси бўлган одамдан Ватанни севишни, фидокорлик ва фидойиликни қандай талаб қилиш мумкин? Ўзбекистонда юздан ортиқ миллат вакили бир оила бўлиб яшаяпти. Уларнинг аксарият кўпчилиги учун Ўзбекистон — ягона Ватандир. Оталари, боболари шу ерда туғилган руслар эса ҳақиқий ўзбекистонликлардир. Шундай экан, эҳтиросларни авж олдирмаслик, олисдаги азалий Ватан тўғрисидаги гапларни тўхтовсиз такрорлайвермаслик керак. Биз қийин йўлни босиб ўтдик, кўп синовларга бардош бердик. Ўзбекистонда Фарғона воқеалари бошқа такрорланмайди!

— Қозоғистон Конституциясида икки ёқлама фуқаролик бериш кўзда тутилмаган, — деди Нурсултон Назарбоев. — Бу масалада мен Ислом Каримовнинг фикрига тўла қўшиламан. Бизда кўп миллат вакиллари яшайди. Уларнинг орасида русийзабон аҳоли, немислар, корейслар кўпчиликни ташкил этади. Уларнинг ҳаммаси мамлакатимиз фуқароларидир. Мен миллий муносабатга тааллуқли бирор воқеани ҳам ҳеч қачон эътиборсиз қолдирмайман. Ҳозир биз маърифий бозор муносабатларига ўтяпмиз. Бу муносабатлар миллатлараро низоларга, айрим миллат вакиллари учун қандайдир ғов қўйишга тоқат қилмайди. Фақат тинчлик ва осойишталик Марказий Осиё минтақаси мамлакатларининг гуллаб-яшнашига олиб бориши мумкин ва лозим.

Учрашувда икки давлат Президентлари шу йилнинг баҳори ва кузида Тошкентда ва Алматида қардош республикалар кунлари ўтказилишини маълум қилдилар. Бу — совет давридаги баландпарвоз маданият байрамлари эмас. Уларда амалий ишдан кўра хўжакўрсинга ўтказиладиган тадбирлар кўпроқ бўларди. Эндиликда фақат илм-фан, маданият ва санъат арбобларигина эмас, корхоналарнинг раҳбарлари, ишбилармонлар ҳам қардошлар ҳузурига меҳмон бўлиб борадилар. Бу учрашувлар икки мамлакат халқларининг бир-бирини янада яхшироқ билиб олишига ёрдам бериши, ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантиришга кўмаклашмоғи лозим.

Ислом Каримов билан Нурсултон Назарбоев журналистларнинг бошқа саволларига ҳам жавоб қайтардилар.

Л. ЛЕВИН,
ЎзА мухбири.

Президентлар Урганчга келди

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев Нукусдан Урганчга келди.

Аэропортда меҳмонлар иззат-ҳурмат билан кутиб олинди.

Қозоғистон Республикаси Президентининг мамлакатимиз бўйлаб сафари давом этмоқда.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ 1994 ЙИЛГИ БЮДЖЕТИНИНГ АСОСИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. Иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, бозор муносабатларини босқичма-босқич жорий этиш, халқ хўжалиги тармоқларининг молиявий аҳволини барқарорлаштириш, пулнинг қадрсизланиш жараёнларини бартараф этиш, пул муомаласини мустаҳкамлаш талаблари асосида ишлаб чиқилиб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тақдим этилган Ўзбекистон Республикаси 1994 йилги бюджетининг асосий кўрсаткичлари маъқуллансин.

Ўзбекистон Республикаси 1994 йилги бюджетининг асосий кўрсаткичлари даромадлар бўйича 5181,8 миллиард сўм ва харажатлар бўйича 5619,3 миллиард сўм, бюджет тақчиллиги эса 437,5 миллиард сўм ёки ялпи ички маҳсулот ҳажмига нисбатан 5 фоиз миқдорида белгилансин.

2. Ҳудудни ривожлантиришнинг иқтисодий ва ижтимоий муаммоларини ҳал қилишда маҳаллий ҳокимият органларининг ҳуқуқларини янада кенгайтириш ва уларнинг жавобгарлигини аниқ белгилаб қўйиш мақсадида республика бюджетининг умумий ҳажмида маҳаллий бюджетлар улуши 1994 йилда 35 фоиздан 50 фоизга кўпайтирилсин.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси икки кун муддат ичида Қорақалпоғистон Республикаси бюджетига, вилоятлар ва Тошкент шаҳри маҳаллий бюджетларига умумдавлат солиқлари ва даромадларидан ажратмалар нормативларини (фоиз ҳисобида) тасдиқласин.

3. Аҳолини, айниқса унинг кам таъминланган ва муҳтож табақаларини ижтимоий муҳофаза этиш маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органларининг муҳим вазифаси деб ҳисоблансин. Молия вазирлиги ва республиканинг молия органлари 1994 йилги бюджет харажатларида умумий таълим мактабларининг I—V синф ўқувчиларига бепул нонушта бериш, икки ёшгача бўлган гўдакларни болалар озиқ-овқатлари билан бепул таъминлаш, болаларга мўлжалланган товарлар бўйича 50 фоизли чегирмаларни, ёлғиз пенсионерларга кундалик энг зарур молларни меъёрланган асосда бепул бериш бўйича чиқимларни, уларни ўртача 3 баробар оширган ҳолда, сақлаб қолсинлар.

4. Ижтимоий соҳа органлари — соғлиқни сақлаш, маориф, фан, маданият, ижтимоий таъминот ва аҳолининг турмуш кечиришини таъминлаш билан боғлиқ бошқа тармоқлар маблағ билан устивор тарзда таъминлансин, бунда биринчи навбатдаги харажатлар: иш ҳақи, стипендия, пенсия ва нафақалар маблағ билан ўз вақтида ва тўлиқ таъминланишига алоҳида эътибор берилсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бюджет тақчиллиги миқдорининг давлат инвестиция харажатларидан ошиб кетмаслигини инобатга олган ҳолда, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигига бюджет тақчиллигини қоплаш учун имтиёзли кредит ресурслари берсин.

6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига ялпи ички маҳсулот ҳажмига нисбатан белгилаб қўйилган бюджет тақчиллигининг чекланган миқдорини сақлаган ҳолда даромадлар бўйича ҳам, харажатлар бўйича ҳам бюджетнинг асосий кўрсаткичларига аниқлик киритиш, бюджет тақчиллигининг даражаси чекланган миқдордан ошиб кетган тақдирда эса — вақтинчалик тўловлар ва йиғимлар жорий этиш ҳуқуқи берилсин.

7. Республика халқ хўжалиги 1994 йилда нормал фаолият кўрсатишини ҳамда бюджетда назарда тутилган биринчи навбатдаги харажатларни маблағ билан узлуксиз таъминлаш учун зарур шарт-шароит яратиш мақсадида «Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонун қабул қилингунга қадар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси вақтинча:

ресурс тўловларини бекор қилсин;

1994 йилда қўшилган қиймат солиғи ставкаси 25 фоиз миқдорида сақлаб қолиниб, унинг 6 фоизи корхона ва ташкилотлар ихтиёрида қолдирилсин;

халқ хўжалиги тармоқлари, шу жумладан қишлоқ хўжалиги фаолиятидан олинадиган даромад солиғи ставкаларини, корхоналар мол-мулкига солинадиган солиқни, колхозчилар меҳнат ҳақи фондига солинадиган солиқни ундириш тартибини, шунингдек корхоналарга бериладиган солиқ имтиёзларини қайтадан кўриб чиқсин. Бунда ишчанлик ва инвестицион фаолликни, тадбиркорликни ривожлантиришни, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш моддий ҳажмини ва халқ истеъмоли товарларини кўпайтиришни рағбатлантирувчи имтиёзларни сақлаб қолишни назарда тутсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат солиқ бош бошқармаси солиқ солинадиган даромадларни яшириш ҳолларининг олдини олишни, аҳолининг барча табақалари тадбиркорлик ва бошқа фаолият бўйича оладиган даромадларини декларация қилишга ўтишини назарда тутган ҳолда, тўланиши лозим бўлган тўловларнинг бюджетга тўлиқ ва ўз вақтида тушиши устидан солиқ органлари томонидан амалга ошириладиган назоратни кучайтириш механизмини ишлаб чиқсин.

Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси, Ички ишлар вазирлиги, Адлия вазирлиги солиққа доир қонун ҳужжатларига қатъий риоя қилиниши устидан, ўғирлик, суиистеъмол қилиш, камомад ҳоллари бўйича юборилган материалларнинг ўз вақтида кўриб чиқилиши ҳамда айбдор шахслар қонунда белгиланган жавобгарликка тортилиши, улар давлатга етказган зарарнинг ўрни имкон борича тўлиқ қопланиши юзасидан назоратни кучайтирсинлар.

9. Пул муомаласини мустаҳкамлаш ва сўм-купон қиймати барқарорлигини сақлаб туриш мақсадида:

1994 йилдан бошлаб мулкчиликнинг барча шаклидаги корхоналар ва ташкилотлар учун иш ҳақи фондини иқтисодий жиҳатдан тартибга солиб туришни жорий этиш зарур деб топилсин. Истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитаси Меҳнат вазирлиги билан биргаликда маҳсулот (ишлар, хизматлар) ҳажмининг ҳар бир фоиз ўсишига иш ҳақи фонди ўсишининг норматив нисбатини ишлаб чиқсин.

Марказий банк, тижорат банклари халқ хўжалиги тармоқларининг корхоналари ва ташкилотларига иш ҳақи тўлаш учун пул бериш чоғида иш ҳақи фонди ўсиши ва маҳсулот ҳажми ўсиши ўртасидаги норматив нисбатга

(Давоми 2-бетда).

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРНИНГ МОЛ-МУЛКИГА СОЛИНАДИГАН СОЛИҚЛАР ТЎҒРИСИДА

1-модда. Солиқ тўловчилар

Ушбу Қонун билан белгилаб қўйиладиган объектларга эга бўлган жисмоний шахслар мулк солиғи тўловчилардир.

2-модда. Солиқ солиш объектлари

Жисмоний шахсларнинг эгалигида бўлган турар-жойлар, квартиралар, боғдорчилик ва узумчилик ширкатлари аъзоларининг боғ уйлари, гаражлар ва ўзга иморатлар, бинолар ҳамда иншоотлар, шунингдек моторли қайиқлар, вертолётлар, самолётлар ва бошқа транспорт воситалари (резина ғилдиракли автомобиллар, мотоцикллар ҳамда бошқа ўзиюрар машина ва механизмлардан ташқари) ушбу Қонунга мувофиқ солиқ солинадиган объектлар ҳисобланади.

3-модда. Солиқ ставкалари

Жисмоний шахсларнинг мол-мулкига солинадиган солиқ ставкалари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

Солиқ тўловлари солиқ солиш объектлари жойлашган (рўйхатдан ўтказилган) ердаги маҳаллий бюджетга киритилади.

4-модда. Солиқ имтиёзлари

Ушбу Қонунда белгилаб қўйилган барча солиқларни тўлашдан:

Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига сазовор бўлган, учала даражадаги Шуҳрат ордени билан мукофотланган шахслар;

Улуғ Ватан уруши қатнашчилари ва партизанлари, уларга тенглаштирилган шахслар, Улуғ Ватан уруши даврида ички ишлар ва давлат хавфсизлиги органларида хизмат қилган, ҳаракатдаги армия таркибига кирувчи ҳарбий қисмларда, штабларда ва муассасаларда штатли лавозимларни эгаллаб турган шахслар, Ленинград шаҳри қамалини бошдан кечирганлар, концентрацион лагерларнинг собиқ кичик ёшли маҳбуслари, байналмилалчи жангчилар;

«Қаҳрамон она» унвонига сазовор бўлган шахслар, шунингдек ўнта ва ундан ортиқ бола туққан ҳамда тарбиялаган оналар;

Чернобиль атом электр станцияси теграси доирасидаги, фалокат оқибатларини бартараф этишда қатнашганлиги учун имтиёз оладиган (шу жумладан у ерга вақтинча юборилган ёки хизмат сафарига йўлланган) фуқаролар озод қилинадилар.

Иморатлар, бинолар ва иншоотларга солинадиган солиқ тўлашдан:

пенсионерлар, I ва II гуруҳ ногиронлари;

ҳарбий хизматчилар жумласидан бўлмиш солдатлар, сержантлар, старшиналар, прапоршчиклар ва уларнинг оилалари — ҳақиқий ҳарбий хизматни ўташ даврида, шунингдек муқобил хизматни ўтаётган шахслар;

ҳарбий хизмат вазифаларини адо этаётганда ярадор бўлганлик, контузияга учраганлик ёки шикастланганлик натижасида ёхуд фронтда бўлиш туфайли орттирилган касаллик оқибатида ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг ота-оналари ва бошқа турмуш қурмаган рафиқалари (эрлари);

Мудофаа вазирлиги, Миллий хавфсизлик хизмати ва ички ишлар органларининг хизмат вазифаларини адо этаётганда яраланганлик, контузияга учраганлик ёки шикастланганлик оқибатида ногирон бўлиб қолган бошлиқ ва оддий аскар шахслар жумласидан бўлмиш ногиронлар озод қилинадилар.

5-модда. Солиқларни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиби

Солиқларни давлат солиқ органлари ҳисоблаб чиқарадилар.

Солиқ имтиёзлари ҳуқуқига эга бўлган шахслар керакли ҳужжатларни солиқ органларига мустақил равишда тақдим этадилар.

Иморатлар, бинолар ва иншоотларга доир солиқ уларнинг ҳар йили 1 январгача бўлган ҳолати юзасидан коммунал хўжалиги органлари берадиган инвентаризация қийматига доир маълумотлар асосида, бундай маълумотлар бўлмаган тақдирда эса — мазкур объектларнинг давлат мажбурий суғуртасига мувофиқ тўловларни ҳисоблаб чиқишда қўлланиладиган баҳо асосида ҳисоблаб чиқарилади.

Бир неча мулкдорнинг улушбай асосидаги умумий эгалигида бўлган иморатлар, бинолар ва иншоотлар учун солиқ ҳар бир мулкдор томонидан мазкур иморатлар, бинолар ва иншоотлардаги улушига мутаносиб равишда тўланади.

Транспорт воситаларига солинадиган солиқ тўлов ёзиладиган йилнинг 1 январигача бўлган ҳолат бўйича, транспорт воситаларини рўйхатга олишни амалга оширувчи ташкилотлар ҳар йили солиқ органларига тақдим этадиган маълумотлар асосида ҳисоблаб чиқарилади.

Солиқ тўловларини ҳисоблаб чиқариш учун керакли маълумотлар солиқ органларига бепул тақдим этилади.

Янги иморатлар, бинолар ва иншоотлар, шунингдек янги сотиб олинган транспорт воситалари юзасидан солиқ қуриб битказилган ёки сотиб олинган йилдан кейин келадиган йилдан бошлаб тўланади.

Бир неча жисмоний шахс эгалигидаги транспорт воситаси учун солиқ транспорт воситаси рўйхатда кимнинг номига қайд этилган бўлса, шу шахсдан ундирилади.

Меросга қолган иморат, бино, иншоот ёки транспорт воситаси учун солиқ мерос очилган пайтдан эътиборан меросхўрлардан ундириб олинади.

Иморат, бино, иншоот ёки транспорт воситаси йўқ қилинган, батамом бузилган ҳолларда солиқ ундириш иморат, бино, иншоот ёки транспорт воситаси йўқ қилинган ёхуд батамом бузилган ойдан бошлаб тўхтатилади.

Иморат, бино, иншоот ёки транспорт воситасига эгалик ҳуқуқи календарь йил давомида бир мулкдордан иккинчисига ўтган тақдирда солиқни биринчи мулкдор ўша йилнинг 1 январидан бу мулкка эгалик ҳуқуқини йўқотган ойнинг бошигача бўлган давр учун, янги мулкдор эса эгалик ҳуқуқини қўлга киритган ойдан бошлаб тўлайди.

Календарь йил давомида солиқ имтиёзлари ҳуқуқи юзага келган тақдирда солиқ бу ҳуқуқ юзага келган ойдан бошлаб қайта ҳисоблаб чиқилади.

Солиқ тўлаш тўғрисидаги тўлов қоғозлари солиқ органлари томонидан ҳар йили 1 мартдан кечиктирмай топширилади.

Мол-мулк эгалари солиқни тенг иккига бўлиб икки муддатда — 15 июндан ва 15 декабрдан кечиктирмай тўлайдилар.

Солиқ тўловига ўз вақтида тортилмаган шахслар уни кўпи билан олдинги уч йил учун тўлайдилар.

Нотўғри олинган солиқнинг кўпи билан олдинги уч йиллиги қайта кўриб чиқилишига йўл қўйилади.

6-модда. Солиқ тўловчиларнинг жавобгарлиги

Ушбу Қонун талабларини бузишда айбдор бўлган шахслар қонун ҳужжатларида белгиланган тарзда жавобгар бўладилар.

Солиқ белгиланган муддатда тўланмаган ҳолларда муддати ўтказиб юборилган ҳар бир кун учун тўланмаган сумманинг 0,5 фоизи миқдорида пеня ёзилади.

7-модда. Солиқ ундирилишини назорат қилиш

Жисмоний шахсларнинг мол-мулкидан вақтида, тўғри ва тўлиқ солиқ ундирилишини назорат қилиб бориш давлат солиқ органлари зиммасига юклатилади.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 28 декабрь.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори

«ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРНИНГ МОЛ-МУЛКИГА СОЛИНАДИГАН СОЛИҚЛАР ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. «Жисмоний шахсларнинг мол-мулкига солинадиган солиқлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни 1994 йилнинг 1 январидан амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси уч ойлик муддат ичида Ҳукумат, вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларининг норматив ҳужжатларини «Жисмоний шахсларнинг мол-мулкига солинадиган солиқлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ ҳолга келтирсин ҳамда жисмоний шахслар мол-мулкига солинадиган солиқлар ставкасини тасдиқласин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи

Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 28 декабрь.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ 1994 ЙИЛГИ БЮДЖЕТИНИНГ АСОСИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда).

риоя этилиши устидан қатъий назорат ўрнатсинлар.

10. Республика бюджетининг 1994 йил 1 январгача бўлган ҳолатдаги амалдаги тақчиллик суммаси, шунингдек бюджет кафолати асосида марказлаштирилган капитал ажратмалар учун берилган кредитлар бўйича 1994 йил 1 январгача бўлган ҳолатдаги банк олдидаги қарзлар суммаси давлат ички қарзлари суммасига ўтказилсин.

11. Иш билан таъминлашга кўмаклашиш жамғармаси маблағларининг 1994 йил 1 январгача бўлган ҳолатдаги эркин қолдиғи истисно тариқасида республика бюджетига ўтказилсин.

12. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, ҳокимиятнинг маҳаллий органлари бюджетни ижро этиш жараёнида унинг мутаносиблигини таъминлаш мақсадида қўшимча даромадларни излаб топиш, давлат маблағларини сарфлашда қатъий тежамкорликка риоя этиш, шунингдек бюджет тақчиллигини ноинфляцион йўсинда қоплашнинг истиқболли йўналишларидан бири ҳисобланган қимматли қоғозлар бозорини ривожлантиришга доир ишларни давом эттирсинлар.

13. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йилги республика бюджети асосий кўрсаткичларини даромадлар бўйича 1700,0 миллиард сўм, харажатлар бўйича 1900,0 миллиард сўм, бюджет тақчиллигини эса 200,0 миллиард сўм ёки ялпи ички маҳсулот ҳажмига нисбатан 5 фоиз миқдорида аниқлаштириш тўғрисидаги таклифига розилик берилсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи

Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 28 декабрь.

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИ БИЛАН ШУҒУЛЛАНУВЧИ ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРДАН РЎЙХАТГА ОЛГАНЛИК УЧУН УНДИРИЛАДИГАН ЙИҒИМ ВА БУНДАЙ ШАХСЛАРНИ РЎЙХАТГА ОЛИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА

1-модда. Рўйхатга олганлик учун ундириладиган йиғимларни тўловчилар

Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларида тақиқланмаган тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш истагини билдирган жисмоний шахслар юридик шахс тузмаган ҳолда тадбиркор сифатида давлат рўйхатидан ўтганларида рўйхатга олганлик учун ундириладиган йиғим тўлайдилар.

2-модда. Йиғим ставкалари ва йиғим бўйича бериладиган имтиёзлар

Рўйхатга олганлик учун ундириладиган йиғим ставкасининг энг юқори миқдори, шунингдек йиғим бўйича имтиёзлар бериладиган тўловчиларнинг тоифалари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади. Бунда йиғим ставкасининг энг юқори миқдори республикада белгиланган энг кам ойлик иш ҳақи миқдоридан ошиб кетмаслиги керак.

Айрим тўловчилар учун йиғим ставкасининг аниқ миқдорлари давлат ҳокимиятининг маҳаллий органлари томонидан белгиланади.

Йиғим суммалари тадбиркор рўйхатга олинган жойдаги тегишли бюджетга ўтказилади.

3-модда. Давлат рўйхатидан ўтказиш ва йиғим тўлаш

Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида рухсат этилган тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш истагини билдирган жисмоний шахсни давлат рўйхатидан ўтказиш ана шу шахснинг доимий истиқомат жойидаги тегишли туман, шаҳар, шаҳардаги туман ҳокимлиги томонидан амалга оширилади.

Рўйхатга олиш жисмоний шахс ариза берган вақтдан эътиборан 15 кундан кечиктирмай амалга оширилиши лозим. Жисмоний шахс рўйхатга олганлик учун ундириладиган йиғимни тўлаганлиги тўғрисидаги ҳужжатни тақдим этганидан кейин унга аризада кўрсатилган муддатга гувоҳнома берилади.

Жисмоний шахсларни рўйхатдан ўтказиш тартиби ва уларга гувоҳнома беришнинг белгиланган муддатини бузишда айбдор бўлган мансабдор шахслар қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгар бўладилар.

Рўйхатга олганлик учун ундириладиган йиғим банк муассасаси ёки аҳолидан солиқ ва йиғим тўловлари қабул қилиб олувчи бошқа муассасалар орқали тўланади. Рўйхатга олганлик учун тўланган йиғим суммаси қайтарилмайди.

Жисмоний шахс тадбиркор сифатида рўйхатга олинганлиги тўғрисидаги гувоҳнома уч нусхада расмийлаштирилади. Унинг бир нусхаси тадбиркор рўйхатга олинган жойдаги солиқ органига юборилади.

Жисмоний шахсга давлат рўйхатига олинганлик тўғрисида берилган гувоҳнома:

гувоҳнома берилган муддат ўтганидан кейин:

тадбиркор гувоҳнома берган ҳокимликка тадбиркорлик фаолиятини тўхтатганлиги тўғрисида ариза берган вақтдан бошлаб;

тўлиқ ширкат қатнашчилари таркибидан чиққани тақдирда;

қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ҳолларда 15 кунлик муддат ичида қайтарилиши лозим.

Тўлиқ хўжалик ширкати рўйхатга олинган вақтда ёки бундай ширкатга кирган чоғда жисмоний шахсга — ана шундай ширкатнинг аъзосига ушбу модданинг бешинчи қисмида назарда тутилган тартибда давлат рўйхатига олинганлик тўғрисида гувоҳнома берилади. Бунда рўйхатга олинганлик учун йиғим ундирилмайди.

4-модда. Якуний қоидалар

Жисмоний шахслар, шу жумладан тўлиқ хўжалик ширкати қатнашчилари тадбиркорни рўйхатга олганлик тўғрисидаги гувоҳномада кўрсатилган фаолият турларинигина амалга оширишлари мумкин.

Давлат рўйхатидан ўтганлик тўғрисидаги гувоҳномалар солиқ органларининг ва қонун ҳужжатлари билан белгилаб қўйиладиган бошқа органларнинг мансабдор шахслари ўз вазифаларини амалга ошириш чоғида талаб қилганларида кўрсатилади.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 28 декабрь.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

«ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИ БИЛАН ШУҒУЛЛАНУВЧИ ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРДАН РЎЙХАТГА ОЛГАНЛИК УЧУН УНДИРИЛАДИГАН ЙИҒИМ ВА БУНДАЙ ШАХСЛАРНИ РЎЙХАТГА ОЛИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. «Тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи жисмоний шахслардан рўйхатга олганлик учун ундириладиган йиғим ва бундай шахсларни рўйхатга олиш тартиби тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни 1994 йил 1 январдан амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бир ойлик муддат ичида:

Ўзбекистон Республикасининг қонунларини ушбу Қонунга мувофиқ ҳолга келтириш тўғрисидаги таклифларни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига тақдим этсин;

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорларини мазкур Қонун билан мувофиқ ҳолга келтирсин;

вазирликлар, давлат қўмиталари ва бошқа идоралар «Тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи жисмоний шахслардан рўйхатга олганлик учун ундириладиган йиғим ва бундай шахсларни рўйхатга олиш тартиби тўғрисида»ги Қонунга зид келувчи норматив ҳужжатларни қайта кўриб чиқишини таъминласин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи

Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 28 декабрь.

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

«УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛАРИДАН, АЖНАБИЙ ФУҚАРОЛАРДАН ВА ФУҚАРОЛИГИ БЎЛМАГАН ШАХСЛАРДАН ОЛИНАДИГАН ДАРОМАД СОЛИҒИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИ КАСИ ҚОНУНИГА УЗГАРТИШЛАР ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 15 февралда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикаси фуқароларидан, ажнабий фуқаролардан ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиғи тўғрисида»ги Қонунига (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1991 йил, № 4, 88-модда) қуйидаги ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилсин:

1. 3-модда 1-бандининг «и», «к» ва «н» бандчалари қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«и) фуқароларнинг мулкчилик ҳуқуқи асосида ўзларига тегишли бўлган мол-мулкни сотишдан оладиган пуллари, мазкур мол-мулкни тадбиркорлик ва бошқа фаолиятни амалга ошириш чоғида сотишдан олинадиган даромадлар бундан мустаснодир;

к) фуқароларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликда чорва моллар, қуёнлар, нутрия, балиқ, парранда ва бошқа жониворларни боқиб, уларни хоҳ тирик вазнда, хоҳ сўйилган ҳолда сотишдан ва қайта ишлаш асосида олинган маҳсулотларини сотишдан, асаларичилик маҳсулотлари, шунингдек мазкур хўжаликда етиштирилган деҳқончилик маҳсулотларини натурал ҳолида ва қайта ишлаб сотишдан оладиган даромадлари. Фуқаронинг шахсий ёрдамчи хўжалиги борлиги маҳаллий ҳокимият органининг маълумотномаси билан тасдиқланади;»

«н) фуқароларнинг суғурта юзасидан оладиган пуллари, суғурта бўйича суғурта бадаллари корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар ҳисобидан бериладиган ҳоллар бундан мустаснодир;».

2. 4-моддада:

2-банднинг биринчи хатбошисида «саккиз баробари» деган сўзлар «тўрт баробари» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

2-банднинг «д» бандчаси «қаҳрамон оналар» деган сўзлардан кейин «ўн ва ундан ортиқ болалари бўлган аёллар» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

2-банд қуйидаги мазмундаги «ң» бандча билан тўлдирилсин:

«ң) Ўзбекистон Республикаси божхона хизматининг ходимлари барча даромадлари юзасидан».

3-банднинг «в» бандчаси чиқариб ташлансин;

3-банднинг «г», «д» ва «е» бандчалари тегишинча «в», «г» ва «д» бандчалари деб ҳисоблансин.

3. 8-модданинг 1-бандида келтирилган жадвал қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«1. Фуқароларнинг иш ҳақи, мукофотлари ва бошқа даромадлари суммасидан қуйидаги миқдорда солиқ ундирилади:

Солиқ солинадиган йиллик даромад миқдори (солиқ солинмайдиган минимум чегирилган ҳолда)	Солиқ суммаси
минимал ойлик иш ҳақи миқдорининг 36 баробаригача	даромад суммасининг 15 фоизи
минимал ойлик иш ҳақи миқдорининг 36 баробаридан (+1 сўм) 60 баробаригача	минимал ойлик иш ҳақи миқдорининг 36 баробаридан олинадиган солиқ +36 баробаридан ортиқ сумманинг 20 фоизи
минимал ойлик иш ҳақи миқдорининг 60 баробаридан (+1 сўм) 120 баробаригача	минимал ойлик иш ҳақи миқдорининг 60 баробаридан олинадиган солиқ +60 баробаридан ортиқ сумманинг 30 фоизи
минимал ойлик иш ҳақи миқдорининг 120 баробари (+1 сўм) ва ундан ортиқ	минимал ойлик иш ҳақи миқдорининг 120 баробаридан олинадиган солиқ +120 баробаридан ортиқ сумманинг 40 фоизи»;

8-модданинг 3-банди чиқариб ташлансин.

4. 13-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«13-модда. Асосий иш жойидан бошқа ерда олинган иш ҳақидан ва бошқа тўловлардан солиқни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиби.

1. Фуқароларнинг ҳар қандай даромадларига, шу жумладан тадбиркорлик фаолиятидан оладиган даромадларига асосий иш (хизмат, ўқиш) жойларидан олаётган даромадлари билан бир вақтда Қонуннинг ушбу моддасида назарда тутилган тартибда солиқ солиниши лозим.

2. Ушбу модданинг 1-бандида айтиб ўтилган даромадлардан солиқ мазкур Қонуннинг 12 ва 16-моддаларида белгиланган тартибда, тадбиркорлик фаолиятидан орттириладиган даромадлардан эса солиқ мазкур Қонуннинг 15-моддасида назарда тутилган тартибда ҳисоблаб чиқарилади ва ушлаб қолинади.

Бунда фуқароларнинг даромадларидан Қонунда белгиланган солиқ солинмайдиган минимумнинг ойлик миқдори суммаси истисно қилинмайди.

Фуқаролар йил давомида солиқ солинадиган йиллик жами даромадга асосан солиқни мустақил равишда ҳисоблаб чиқаришлари ва солиқ солинадиган умумий даромаддан ҳисоблаб чиқарилган солиқ суммаси билан даромад тўловчи манба томонидан ушлаб қолинган солиқ суммаси ўртасидаги фарқни йилнинг ҳар чорагида камида бир марта бюджетга тўлашлари мумкин. Календарь йили тугаганидан кейин бу даромадлар тўғрисидаги маълумотлар фуқароларнинг доимий яшаш жойидаги солиқ органига белгиланган тартибда тақдим этиладиган декларацияга киритилиши лозим.

Даромадларни тўлаган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ҳамда тадбиркор сифатида рўйхатга олинган фуқаролар ҳар йили ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 1 мартидан кечикмай ўзлари турган жойдаги солиқ органларига ўтган йили ўзлари даромад тўлаган шахсларнинг доимий яшаш жойини кўрсатган ҳолда уларга тўланган даромад суммаси ва улардан ундирилган солиқлар суммаси тўғрисида маълумот тақдим этадилар. Айтиб ўтилган маълумотлар даромадлар олган шахсларнинг доимий яшаш жойидаги солиқ органларига юбориладиди. Солиқ органлари фуқаролар бир йилда олган даромадлари тўғрисидаги декларацияни тақдим этганларида ана шу маълумотларни эътиборга оладилар.

Корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар томонидан фуқарога муаллифлик ҳақи тўлаш ҳамда фан, адабиёт ва санъат асарларини нашр қилганлик, ижро этганлик ёки улардан ўзга тарзда фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш, кашфиётлар, ихтиролар ва саноат намуналарининг муаллифларини тақдирлаш, шунингдек йиллик жами даромад бўйича солиқни ҳисоблаб чиқариш вақтида ҳужжатлар билан тасдиқланган харажатлар ҳисобга олинади. Агар бу харажатларни ҳужжатлар билан тасдиқлашнинг иложи бўлмаса, у ҳолда бундай харажатлар Ўзбекистан Республикаси Ҳукумати белгилаган тартибда ҳисобга олинади.

3. Фан, адабиёт ва санъат асарларини яратиш, нашр этиш, ижро этиш ёки улардан ўзга тарзда фойдаланиш учун шартнома мавжуд бўлган тақдирда шу шартнома ҳисобидан аванс сифатида тўланадиган ҳақ узил-кесил ҳисоб-китоб вақтида қўшиб ҳисобланади ҳамда солиқ солиш мақсадида шартнома амал қилган йил миқдорига тақсимланади.

Бундай шартнома бўлмаган тақдирда, агар асарни яратганлик ёки биринчи марта нашр этганлик учун тўланадиган ҳақ минимал ойлик иш ҳақи миқдорининг 12 баробаридан ошса, бу сумма тўловчининг аризаси бўйича 3 йилга тақсимланади.

5. 14-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«14-модда. Фуқаролар томонидан йиллик жами даромадни декларацияда ифода этиш ва йиллик жами даромад бўйича солиқни ҳисоблаб чиқариш тартиби

1. Амалда олинган даромадлар ва қилинган сарф-харажатлар тўғрисидаги декларация фуқаролар томонидан ўзларининг доимий яшаш жойларидаги солиқ органига ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 1 апрелидан кечикмай тақдим этилади.

Ушбу Қонуннинг 12-моддасига мувофиқ солиқ тўлаган фуқаро декларация тақдим этишдан озод қилинади.

Башарти йил давомида ушбу Қонуннинг 15-моддасида айтиб ўтилган даромад манбалари пайдо бўлиб қолгудек бўлса, фуқаролар бундай манбалар пайдо бўлган кундан бир ой ўтганидан кейин беш кунлик муддат ичида декларация топширадилар. Декларацияда биринчи ойдаги фаолият натижасида олган даромадларининг миқдори ва жорий йилнинг охиригача олиниши кутилаётган даромад миқдори кўрсатилади.

Даромад манбаи жорий йилнинг охиригача қадар тўхтаган тақдирда у тўхтаган кундан бошлаб беш кунлик муддат ичида декларация тақдим этилади.

Декларацияда фуқаролар бир йил давомида олган барча даромадларини, бу даромадларнинг манбалари ҳамда ҳисоблаб чиқарилган ва тўланган солиқ суммаларини кўрсатадилар.

Ушбу Қонуннинг 12, 13 ва 15-моддаларида назарда тутилган солиқ солинадиган даромадлар олинганлиги тўғрисидаги маълумотлар декларацияда алоҳида ифода этилади.

2. Солиқ солинадиган йиллик жами даромад бўйича солиқни ҳисоблаб чиқариш ушбу Қонуннинг 8-моддасида назарда тутилган ставкалар бўйича амалга оширилади.

Ҳисоблаб чиқарилган солиқ суммаси ва йил давомида ўтказилган солиқ суммалари ўртасидаги фарқ ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 1 июнидан кечикмай, йил давомида қайта ҳисоблаб чиқилган тақдирда эса солиқ органига декларация топширилган кундан эътиборан икки ойлик муддат ичида фуқаролар томонидан тўланиши ёки солиқ органлари томонидан фуқароларга қайтарилиши лозим».

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 28 декабрь.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори

«УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛАРИДАН, АЖНАБИЙ ФУҚАРОЛАРДАН ВА ФУҚАРОЛИГИ БЎЛМАГАН ШАХСЛАРДАН ОЛИНАДИГАН ДАРОМАД СОЛИҒИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИГА ЎЗГАРТИШЛАР ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ХУСУСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҚАРОР ҚИЛАДИ:

«Ўзбекистон Республикаси фуқароларидан, ажнабий фуқаролардан ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиғи тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни 1994 йилнинг 1 январидан эътиборан амалга киритилсин ва солиқ солинмайдиган минимал иш ҳақи ойига 30 минг сўм миқдорида белгилансин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи

Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 28 декабрь.

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

АЙРИМ ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИГА УЗГАРТИШЛАР КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

Қуйидаги қонун ҳужжатларига ўзгартишлар киритилсин:

1. Ўзбекистон Республикасининг 1959 йил 21 майдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1959 йил, №6, 2-модда):

7^1-моддасининг иккинчи қисмидан, 23-моддаси тўртинчи қисмининг учинчи хатбошисидан, 23^1-моддаси биринчи қисмининг 2-бандидан ва 169-моддасининг биринчи қисмидан тегишинча «айбни оғирлаштирадиган ҳолатларда қилинган чайқовчилик (175-модданинг иккинчи ва учинчи қисмлари)», «чайқовчилик билан айбни оғирлаштирувчи ҳолатларсиз шуғулланганлик (175-модданинг биринчи қисми)» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

175-моддаси чиқариб ташлансин.

2. Ўзбекистон Республикасининг 1959 йил 21 майдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1959 йил, № 6, 3-модда):

78-моддасининг иккинчи қисмидан «114-моддасининг 2, 3, 4-қисмларида, 115-моддасининг 2, 3, 4-қисмларида, 116-моддасида, 117-моддасининг 2 ва 3-қисмларида, 118-моддасининг 2 ва 3-қисмларида, 119-моддасининг 2 ва 3-қисмларида, 119^1-моддасида, 121-моддасининг «б» ва «в» бандларида, 122-моддасининг 2-қисмида; 175-моддасининг «б» ва «в» бандларида» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

108-моддасининг: биринчи қисмидан «175-модданинг биринчи ва тўртинчи қисмларида», учинчи қисмидан «130-модданинг учинчи ва тўртинчи қисмларида», тўртинчи қисмидан «130-модданинг биринчи ва иккинчи қисмларида; 175-модданинг иккинчи ва учинчи қисмларида» деган сўзлар чиқариб ташлансин; ушбу модданинг бешинчи қисми «78^1» рақамидан сўнг «130» рақами билан тўлдирилсин;

379-моддасидаги «104, 114^1-моддаларида» деган сўзлар «104-моддасида» деган сўзлар билан алмаштирилсин ва «122-моддаси биринчи қисмида» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

3. Ўзбекистон Республикасининг 1985 йил 13 декабрдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги Кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1985 йил № 35, 411-модда):

21-моддасининг иккинчи ва учинчи қисмларидан, 232-моддасидан, 273-моддасининг учинчи қисмидан, 278-моддасининг иккинчи қисмидан, 288-моддасининг иккинчи қисмидан, 295-моддасидан, 305-моддасининг биринчи қисмидан ва 321-моддасининг иккинчи хатбошисидан «171» рақами чиқариб ташлансин;

171-моддаси чиқариб ташлансин.

4. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 9 декабрдаги «Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг ва Ўзбекистон Республикаси Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги Кодексининг айрим моддаларини қўлланиш тартиби тўғрисида»ги Қарорининг 3-банди (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1993 йил, № 1, 35-модда) чиқариб ташлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 29 декабрь.

Иқтисодиёт чорраҳаларида

АҲВОЛИНГ ҚАЛАЙ, ФЕРМЕР?

Бухоро вилоятида фермер хўжаликларини ривожлантириш, бу ишнинг ташаббускорларига тегишли шарт-шароитларни яратиб бериш масаласига бағишланган семинар бўлиб ўтди.

Унда фермерликни йўлга қўймай туриб, қишлоқ хўжалиги, жумладан, чорвачилик маҳсулотларини кўпайтириб бўлмаслиги алоҳида таъкидланди. Қуйида семинар қатнашчилари билан суҳбат эълон қилинмоқда.

Элмурод НЕЪМАТОВ, Жондор тумани шахсий, ёрдамчи ва фермер хўжаликлари иттифоқининг раиси:

— Туманимизда фермерлар сони 336 тага етди. Шулардан 21 таси мустақил бўлиб, «Тадбиркорбанк»да махсус ҳисоб рақамига эга. Мавжуд фермер хўжаликлари бу муассасадан жами 17 миллион сўм имтиёзли ссуда, кўпчилиги эса 15 фоизли ссуда олдилар. Бундан ташқари, уларга иттифоқнинг ўзи ҳам қарз бермоқда.

«Тадбиркорбанк» раҳбарларига эътирозларимиз ҳам бор. Ссуда олишда ҳужжатлаштириш ишларига кўп вақт сарфланяпти. Улар бунинг осон ва тез битадиган йўлларини ўйласинлар. Бундан ташқари, ссудага талаб кун сайин ошиб бормоқда. Лекин берилаётган лимит жуда кам.

Розия РАШИДОВА, Ғиждувон туманидаги «Тадбиркорбанк» бошқаруви раиси:

— Биз фермер хўжаликларигагина эмас, барча тадбиркорларга ҳам хизмат кўрсатамиз. Айни кунда фермерларга 40 фоизли ссуда бераяпмиз. Тўғри, бу улар учун анчагина қиммат. Бироқ кам фоизли қарз бериш бизнинг ихтиёримизда эмас. Уни мутахассислардан иборат махсус комиссия ҳал қилади. Бугунги кунда туманимизда 62 та фермер хўжалиги мавжуд. Уларга ҳозиргача 11 миллион 100 минг сўм ссуда берилди. Бу миқдор яна кўпаяди, албатта. Чунки бизга «Ўзтадбиркорбанк» йигирма миллионли акция берди. Уни сотсак, маблағимиз анча ошади. Агар ким акциямизни олиб, банкимизга аъзо бўлса, уларга имтиёзли ссуда берилади.

Бир нарсага ҳайронман: бизда фермер хўжаликларининг аксарияти туман марказидан 40 километр узоқдаги «Меҳнатобод» давлат хўжалигида жойлашган. Уларга маҳсулот берадиган омборлар, техник хизмат шохобчаларининг шаҳар марказида жойлашганлиги ҳам қизиқ. Қаранг, поездда келган маҳсулот Қизилтепа станциясидан омборга ташилади. Кейин уни фермерлар хўжаликка олиб кетадилар. Қанча техника кучи, ёнилғи исроф бўлаётгани билан ҳеч кимнинг иши йўқ. Фермерга шароит яратиб берилсагина унинг иши ривожланади, ахир.

Яна бир муаммони айтиб ўтиш жоиз. Назаримда, фермерларга ҳисоб-китоб ишларини олиб борадиган бухгалтерлар керак. Сабаби — фермер ишлашни билади, ҳисоб-китоб қилиб ўтиришга эса вақти йўқ. Кўпинча улар жамоа хўжалигига гўшт топшириб, нақд пулни олишади-да, чўнтакка уриб кетаверишади. Уларнинг банкдаги ҳисобига эса маблағ тушмайди. Бу банк учун қийинчилик туғдиради.

Рўзиқул САЙЛИХОНОВ, Қоракўл туманидаги фермер хўжалиги бошлиғи:

— Тўғриси, аввал ссуда олишга қийналдим. Жамоа хўжалигимиз раиси Собир Азимов ёрдамида колхоздан 15 минг сўм қарз олдим. Ана шу пулга молхона қуриб, 15 та сигир харид қилдим. Собир ака янги трактор олишимга ҳам кўмаклашди. Ҳозирги кунда бизда 83 та қорамол, 33 та қўй-эчки, битта от ва битта трактор бор. 21 гектар ер беришган эди. Шунинг 9 гектарига полиз, 7 гектарига пахта ва бошқа хил экинлар экдим. Улардан келаётган даромад билан фермер хўжалигимизни ривожлантираяпмиз.

Полиз маҳсулотлари ва гўшт топшириш режасини бажариб қўйдик. Оиламизнинг 60 кишидан зиёдлигини ҳисобга олсак, бизга бу ишларни уддалаш қийин эмаслигини тушунса бўлади. Фақат битта муаммо бор: қурилиш материалларини топиш қийин бўлаяпти. Туман ёрдамчи ва фермер хўжаликлари иттифоқи бу муаммони ҳам ҳал қилишни бўйнига олса.

Маҳмуд МИРАКОВ, вилоят шахсий ёрдамчи ва фермер хўжаликлари иттифоқи раиси:

— Баъзида банклар тадбиркорман ёки фермерман деган одамга бизнинг фикримизни сўрамасдан ҳам пул бераётир. Кейинчалик улар ўз ишини уддалай оладими, умуман, шу ишга лаёқати борми, бу билан уларнинг ишлари йўқ. Шундай ҳоллар ҳам бўлдики, банкдан миллионлаб сўм олган бундай кимсалар касодга учраб, қарзларини тўлолмай юрибдилар. Бу — орқа-олдини суриштирмасдан қилинган ишлар оқибати. Шунинг учун банклар бу борада биз билан ҳамфикр бўлиб, ҳамкорликда ишласа ёмон бўлмасди.

Гоҳо ўйлаб қоламан: ташкилотларимизнинг ўз банклари ташкил этилса қандай бўларкин? Ҳарқалай биз фермер хўжаликларида, кичик корхоналарда кўпроқ бўламиз. Кимга қандай ёрдам кераклиги ҳам бизга кўпроқ аён.

Собир УМИДОВ, вилоят «Тадбиркорбанк» бошқаруви раиси:

— Бугунги йиғинда таъкидланганидек, кредитга биздан кўпроқ нақд пул талаб қилишаяпти. Бундай масалани нуфузли комиссия ҳал қилади. Бир миллионгача бўлган пуллар туманлардаги шохобчаларимиздан берилса, ундан юқориси вилоят «Тадбиркорбанк» томонидан тарқатилади. Агар мижозларимиз кўпайиб борса, биз 1994 йилдан бошлаб фақат фермерларга фоизсиз ссуда беришни мўлжаллаяпмиз.

Менимча, худди пахта, пилла, қоракўл териларини сотадиган уюшмага ўхшаган фермерлар жамияти ҳам тузилмоғи керак. Ҳозир улар бамисоли экспедитор бўлиб қолишган. У нарсани топса, бу нарса йўқ, бунисини топса, униси. Агар жамият тузилса, юқоридаги ишлар билан ўшалар шуғулланишади. Керак бўлса, бозор нархларини аниқлаб, фермерларнинг маҳсулотларига харидорлар ҳам топишади. Бундан ташқари, кўпчилик хўжаликларда бақувват фермерлар билан бирга кичик фермерлар ҳам бор. Менимча, ана шуларни бирлаштириш йўлларини топиш лозим. Бирлашган ўзар... деб бекорга айтишмайди.

Истиқболдаги режаларга келсак, мактабларда иқтисод бурчаклари ташкил этиб, ўқувчиларимизни ёшликдан тадбиркор қилиб тарбиялашга ҳисса қўшмоқчимиз. Қолаверса, 5-6 та мактабга фоизсиз кредит бериш ниятимиз ҳам йўқ эмас. Тажрибали иқтисодчиларимизни ана шу мактабларда ҳафтада бир-икки соат дарс беришларини ташкил этамиз. Буларнинг ҳаммаси ўзимизнинг маблағдан бўлади.

Маннон ОТАБОЙ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Неъматжон Баҳромовни ўшликлар нафақат Қирғизистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи, балки Қирғизистон халқ депутати, фаол жамоатчи сифатида ҳам яхши танишади. У киши ҳозир Тўқтағул номли 26-ўрта мактабга раҳбарлик қилиб келаяпти.

Сочлари ёшлар тарбияси, маҳалла-кўй ташвишида оқарган Неъматжон ака бирдам тиниб-тинчимайди. Шаҳардаги ўзбек миллий маданият марказида навбатдаги машғулотни тугатибоқ, 17-ўрта мактаб ёшларига ўзбек тили дарслигидан сабоқ беришга шошилади.

У кишининг эл-юрт ташвиши билан елиб-югуриши, илмли, одобу ахлоқли авлодни вояга етказиш борасидаги фидойилигини ҳазрат Навоийнинг машҳур сатрларига қиёслагимиз келади:

Одами эрсанг, демагил одами,
Ониким йўқ халқ ғамидин ғами.

Тасвирчи: Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ.

ХАСТАЛИКДАН ФОРИҒ БЎЛДИ

Хоразм вилоятида тажрибали шифокор Қаландар Бобожонов раҳбарлигидаги юрак жарроҳлиги марказида дастлабки операция муваффақиятли амалга оширилди. Ўн саккиз ёшли Муқаддас Оллоберганова жарроҳларнинг мислсиз маҳорати туфайли туғма хасталикдан фориғ бўлди. Бемор ўзини яхши ҳис қилмоқда.

ОБЛИГАЦИЯЛАРИНГИЗНИ ТЕКШИРИНГ!
УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ
1992 ЙИЛ 12 ФОИЗЛИ
ИЧКИ ЮТУҚЛИ ЗАЁМИ

1993 йил 30 декабрда Фарғона шаҳрида ўтказилган еттинчи ютуқлар тиражининг

МАЪЛУМОТНОМА ЖАДВАЛИ

ЮТУҚЛАР ЗАЁМНИНГ ЕТТИТА РАЗРЯДИДАГИ СЕРИЯ ВА НОМЕРЛАРИ ҚУЙИДАГИЧА БУЛГАН ОБЛИГАЦИЯЛАРГА ЧИҚДИ:

Серияси	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)	Серияси	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)
00087	037*)	25000	24777	083*)	50000
00714	1—100	2000	24911	056*)	25000
01291	1—100	5000	25444	031*)	25000
01501	1—100	5000	25576	1—100	5000
01596	016*)	25000	25897	090*)	25000
01854	1—100	5000	26092	069*)	25000
02008	1—100	2000	26752	1—100	5000
02195	004*)	25000	27361	1—100	5000
02569	054*)	25000	27674	056*)	25000
02687	1—100	5000	28125	1—100	5000
02748	1—100	5000	28179	016*)	25000
02784	1—100	10000	28570	1—100	5000
03054	1—100	2000	28608	044*)	25000
03236	019*)	50000	29140	1—100	5000
03303	1—100	5000	29384	050*)	50000
04061	009*)	25000	29498	1—100	5000
04265	1—100	5000	29637	1—100	5000
04405	1—100	5000	29802	1—100	5000
04591	1—100	5000	29963	090*)	25000
04659	080*)	50000	30110	1—100	10000
04707	1—100	5000	30289	061*)	250000
04823	012*)	50000	30594	1—100	5000
05109	011*)	50000	30602	003*)	25000
05234	025*)	50000	30694	1—100	5000
05440	1—100	2000	30786	1—100	5000
05445	1—100	5000	31235	083*)	25000
05614	014*)	50000	31508	1—100	5000
06092	002*)	25000	31748	037*)	25000
06420	1—100	5000	31797	1—100	5000
06488	1—100	5000	32227	1—100	5000
06578	1—100	5000	32635	1—100	5000
07809	1—100	5000	33401	1—100	5000
08045	043*)	25000	33570	051*)	25000
08054	064*)	25000	33606	052*)	50000
08088	1—100	5000	33656	070*)	25000
08157	1—100	5000	33697	1—100	5000
08404	1—100	2000	33942	021*)	100000
08559	017*)	50000	34185	1—100	5000
08775	1—100	5000	34316	1—100	5000
08874	1—100	5000	34409	008*)	25000
09461	004*)	25000	34617	040*)	50000
09963	1—100	5000	34626	1—100	5000
10128	1—100	5000	34882	1—100	5000
10439	1—100	5000	34970	1—100	2000
10792	1—100	5000	35457	086*)	50000
10963	1—100	2000	35475	010*)	50000
11076	1—100	5000	36543	1—100	5000
11299	1—100	5000	36832	1—100	5000
11332	073*)	25000	36920	1—100	2000
11419	1—100	5000	36961	1—100	5000
11498	091*)	25000	37126	021*)	50000
11500	028*)	25000	37181	075*)	25000
11717	050*)	25000	37202	1—100	10000
11895	1—100	2000	37238	1—100	5000
12613	080*)	25000	37275	084*)	50000
13010	1—100	5000	37649	1—100	5000
13435	085*)	25000	37708	008*)	50000
14280	063*)	25000	37844	058*)	25000
14891	032*)	50000	38307	057*)	25000
15226	1—100	5000	38315	1—100	5000
15914	1—100	5000	38702	1—100	2000
16011	1—100	5000	39269	050*)	50000
16268	1—100	10000	40165	1—100	5000
16742	1—100	5000	40770	1—100	5000
16771	068*)	50000	40976	1—100	5000
16801	002*)	25000	41312	1—100	5000
17045	075*)	50000	41371	1—100	5000
17049	1—100	5000	41556	1—100	10000
17107	060*)	50000	41719	1—100	2000
17294	089*)	25000	41935	010*)	25000
17392	1—100	5000	42753	1—100	2000
17394	1—100	5000	43810	1—100	5000
17635	1—100	5000	44057	1—100	5000
17922	1—100	5000	44129	1—100	2000
18225	099*)	50000	44241	1—100	2000
18392	1—100	5000	44551	088*)	100000
18569	044*)	25000	44623	1—100	5000
18978	1—100	2000	44716	026*)	25000
18998	1—100	5000	45118	1—100	2000
19499	069*)	50000	45227	1—100	5000
20247	094*)	100000	45415	062*)	25000
20733	058*)	25000	45603	1—100	10000
21204	045*)	25000	45985	1—100	5000
21435	003*)	25000	46122	1—100	5000
22161	1—100	5000	46517	1—100	5000
22212	1—100	5000	46646	022*)	25000
22298	090*)	25000	46817	1—100	2000
22708	1—100	2000	46894	035*)	25000
22830	1—100	2000	46951	1—100	5000
23100	1—100	5000	47770	1—100	10000
23158	030*)	25000	47819	1—100	5000
23247	021*)	25000	47965	1—100	5000
23343	1—100	10000	48280	1—100	5000
23480	1—100	5000	48526	1—100	10000
23526	084*)	50000	48843	1—100	10000
23574	057*)	100000	48961	030*)	25000
23609	1—100	2000	49156	044*)	25000
23906	1—100	2000	49291	066*)	25000
24176	026*)	100000	49509	083*)	50000
24451	1—100	5000	49790	1—100	5000

***) Шу сериядаги облигацияларнинг қолган 99 номерига 2000 сўмдан ютуқ чиқди.**

Жадвалда 500 сўмлик облигацияларга чиққан ютуқлар кўрсатилган. 1000 сўмлик облигацияларга бир хил миқдорда 10000, 5000, 2000 сўмлик ютуқ чиққан тақдирда катта ютуқ чиққан сериядаги облигацияларнинг барча номерларига айнан 20000, 10000, 4000 сўм ютуқ тўланади.

1000 сўмлик облигация номерларидан бирига 25000, 50000, 100000, 250000 сўм миқдорида ютуқ чиққанда унинг иккинчи номерига 2000 сўм чиқади ва облигация бўйича 27000, 52000, 102000, 252000 сўм тўланади.

250 сўм қийматидаги облигацияларга 500 сўмлик облигация чиққан ютуқнинг ярми тўланади.

Ютуқ пулига чиққан облигациянинг бевосита қиймати ҳам киради.

Ютуқлар тиражини ўтказиш комиссиясининг раиси — Фарғона шаҳар ҳокими ўринбосари **Б. БУРҲОНОВ.**

Тираж комиссияси масъул котиби— Ўзбекистон Республикаси Жамғарма банки комплекс хизмат кўрсатиш бошқармасининг бошлиғи **А. ҲАЙДАРОВ.**

Ислоҳот одимлари

Фаровонлик нишонаси

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАҲСУЛОТЛАРИНИ ТАЙЁРЛАШ, САҚЛАШ, ҚАЙТА ИШЛАШ ВА СОТИШ ШИРКАТ БИРЛАШМАСИ БОШЛИҒИ Т. ТЎЛЕПОВ БИЛАН СУҲБАТ

— Тожибой Тўлепович, бозор муносабатларига ўтилаётган бугунги кунда қайта ишлаш ва тайёрлов хизмати корхоналарининг аҳамияти тобора ошиб бормоқда. Ўзингиз раҳбарлик қилаётган бирлашмада айни кунларда олиб борилаётган ишлар ҳақида гапириб берсангиз.

— Бирлашмамизда 15 та туман, 3 та шаҳар, битта қишлоқ ширкат савдоси, 4 та шаҳар ширкат бозор савдоси корхонаси, 18 та деҳқон бозори, битта тайёрлов савдо базаси, қурилиш-монтаж бошқармаси, ондатра хўжалиги, учта тайёрлов савдо корхонаси ва тўртта савдо хизмати бюроси фаолият кўрсатмоқда. Уларда 2613 киши меҳнат қилади.

Ўтган йили бирлашмада тайёрлов ҳажми қарийб бир ярим миллиард сўмга етказилди. Бу 1992 йилга нисбатан бир неча баробар кўп, демакдир. 338 тонна ҳўл мева, 1000 тоннага яқин картошка, 230,6 тонна қуритилган мева, 1000 тоннадан зиёд сабзавот маҳсулотлари харид қилинди. Олдиндан тузилган шартномаларга мувофиқ кўп миқдорда мол терилари, макулатура, жун ва момиқ терилар ҳамда бошқа саноат хом ашёлари ишлаб чиқариш корхоналарига етказиб берилди.

— Бошқа республика ва вилоятлар билан алоқаларингиз қандай?

— Москва, Тошкент шаҳарларида ўтказилган тайёрлов ташкилотларининг ярмаркаларига қатнашиб, бартер усулида 970 миллион сўмлик шиша банкалар, қурилиш ашёлари, бензин ва бошқа истеъмол моллари ни сотиб олиш бўйича шартномалар тузиб қайтдик. Бошқирдистон, Татаристон, Чувашистон, шунингдек, Кемерово, Свердловск, Перм вилоятларидан картошка олдик.

— Юқорида айтганимиздек, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлайдиган корхоналар сонини кўпайтириш, ишлаб чиқариш ҳажмини кенгайтириш бугунги кунда муҳим аҳамиятга эга. Бунда, биринчидан, корхоналарда тайёр озиқ-овқат маҳсулотларини етиштириш кўпайса, ишсизлик муаммосини ҳал қилишга ҳисса қўшилади. Қолаверса, корхоналарнинг моливий аҳволи ҳам яхшиланади. Айтингчи, бирлашмада бу борада қандай тадбирлар амалга оширилмоқда?

— Ҳозир Шуманай туманида сабзавот, мева консервалари ишлаб чиқарадиган цех қурилишлари тугалланиш арафасида. Амударё туманида озиқ-овқат, мева консервалари тайёрлайдиган линия жиҳозланмоқда. Нукусда сабзавот, мева консервалари цехи фойдаланишга топширилди. Қўнғирот туманида ҳам худди шундай цех ишга туширилади.

Халққа хизмат кўрсатишни янада яхшилаш мақсадида Хўжайли, Шуманай, Амударё туманларида ва Халқобод шаҳрида янгидан умумий овқатланиш нуқталари, «Амударё» овчилик-саноат хўжалигида эса кундуз ва ондатра териларидан телпак тикиш цехлари қуриб ишга туширилди. Ёрдамчи хўжаликларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш учун Тахтакўпир, Амударё, Қораўзак туманларида ширкат-тайёрлов савдо корхоналарига ва тайёрлов савдо базасига озуқа экинлари экиш учун қўшимча ер участкалари олиб берилди.

Айни пайтда бирлашмамизнинг бўрдоқичилик базаларида мингга яқин қорамол, 1854 бош қўй-эчки, 99 бош йилқи, 14 бош туя, 535 бош чўчқа ва 239 бош қуён боқилмоқда.

Тайёрлов ташкилотларининг яна бир муҳим тармоқларидан бири — деҳқон бозори. Янгидан деҳқон бозорлари қуриш, мавжудларини қайта таъмирлаш ва жиҳозлаш бўйича салмоқли ишлар қилинмоқда. Умуман, шу пайтгача деҳқон бозорларини қуриш ва жиҳозлаш учун 93 миллион сўм сарфланди. Жумладан, Манғит деҳқон бозори қурилишига 32 миллион сўм, Халқобод деҳқон бозорига 26, Кегайли бозорига 1 миллион 256 минг, Нукус шаҳридаги марказий бозорни таъмирлашга 12 миллион сўм сарфланди. Тайёрлов корхоналарининг ғалла, сабзавот, картошка маҳсулотларини сақлайдиган омборхоналари қурилиши учун эса катта маблағ ажратилди.

— Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш ишлари қандай бормоқда?

— Ҳамма соҳаларда бўлгани каби бизда ҳам савдо корхоналарини хусусийлаштириш борасидаги ишлар жадал бормоқда.

Қисқаси, дастурхон тўкинлиги — ҳаётимиз безаги, эл маъмурчилигининг нишонаси. Биз халқимизга мумкин қадар арзон ва сифатли маҳсулотлар етказиб беришга ҳаракат қиляпмиз.

Мансур АҲМЕДОВ
суҳбатлашди.

Мустақиллик қирралари

Ўзбекистон: юлдузлар сари йўл

Ўзбекистон Давлат космик тадқиқотлар маҳкамаси — «Ўзбеккосмос» иш бошлаганига деярли бир йил бўлди. Республикамизда бу маҳкаманинг тузилиши чинакам мустақилликка эришишнинг, ёш давлатимизнинг илм-фан ва техникани ҳар томонлама ривожлантириш, жумладан, фазовий тадқиқотлар ўтказиш ҳамда мамлакатимиз халқ хўжалигида космик технологиялардан фойдаланиш негизида иқтисодий мустақилликни таъминлаш муаммоларини ҳал этишга қатъий аҳд қилганининг ишончли белгиси эди.

Ўтган давр нимани кўрсатди? «Ўзбеккосмос» ўз олдидаги вазифаларни уддалай оляптими? Тадқиқотчилар жамоасининг ҳозирги ишлари ҳамда мамлакатимизда эндигина вужудга келган фазовий тармоқнинг ҳақиқий истиқболлари қандай? Миллий ахборот агентлиги мухбири Алфред Барановнинг бу саволларига «Ўзбеккосмос» бош директори К. Мўминов жавоб қайтарди.

— Аввало, ёш тармоққа эътибори, ҳозирги мураккаб ўтиш даврида мамлакатимизда космик технологиялар ва тегишли илмий изланишларни ривожлантиришни қўллаб-қувватлаётгани учун республика раҳбариятига, Президент Ислом Каримовга ишчиларимиз, муҳандисларимиз, конструктор ва олимларимиз номидан миннатдорчилик билдираман.

Космик тадқиқотлар маҳкамасининг тузилиши тармоқнинг асосий ўзагини, етакчи мутахассисларни сақлаб қолишга, уларнинг саъй-ҳаракатларини жипслаштириб, республика манфаатлари йўлида энг муҳим илмий-техникавий ва халқ хўжалиги вазифаларини ҳал этишга қаратиш имконини берди. Биз ишчиларимизнинг тиғиз режаларини ишлаб чиқдик. Унда бу йилги ва яқин келажакдаги космик фаолият соҳасида Ўзбекистон давлат сиёсатининг асосий йўналишларига алоҳида эътибор берилган.

— Ҳозирги вақтда фазовий мавзулар орасида қайсилари энг муҳим ҳисобланади? Республикамизнинг манфаатларини эътиборга олган ҳолда, албатта...

— Бундай йўналишлар бир нечта. Айтганингиздек, республикамизнинг кундалик манфаатларига, шунингдек фан-техника умумий тараққиётининг талабларига асосланиб, биз янги жаҳон андозаларига мос келадиган миллий космик телекоммуникация тизимини барпо этишни энг муҳим вазифа, деб ҳисоблаймиз. Йўлдош алоқаси давлат тизимини босқичма-босқич вужудга келтириш ҳам шу вазифага киради. Бундай тизимнинг барпо этилиши республика халқ хўжалиги самарали ишлашини, унинг жаҳон иқтисодиётига қўшилишини таъминлайди.

Биз бу вазифани уддалай оламизми? Ҳа. Ҳозирги пайтда «Ўзбеккосмос», Фанлар академияси, Алоқа вазирлиги, республиканинг бошқа вазирликлари ва идораларининг илмий-техникавий ва ишлаб чиқариш имкониятлари ҳамкорлик ва кооперациядан манфаатдор бўлган Ҳамдўстлик давлатлари ва хорижий мамлакатлар кўмагида яқин йиллар ичида кўзланган мақсадни рўёбга чиқариш имконини беради. Россия, Европа ҳамжамияти, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Ташкилоти, АҚШ, ривожланган мамлакатларнинг давлатга дахли бўлмаган бир қанча фирмалари бу ишда техникавий ёрдам кўрсатиш ва сармоя ажратиш истагини билдирди.

Космик мониторинг комплекс тизимини вужудга келтиришни фаолиятимизнинг яна бир муҳим йўналиши, деб ҳисоблаймиз. Коинотни кузатиш, ундан келаётган ахборотларни тўплаш усулларини ишлаб чиқиш ва ўзлаштириш, бу ахборотларни таҳлил этиш ва баҳолаш, метереология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, геология, картография, қишлоқ хўжалиги, мамлакат хавфсизлигини таъминлаш манфаатларини кўзлаб, фаразларни аниқ айтиш учун космик мониторинг тизими зарур.

Мониторинг ахборотлар юксак даражада ишончли бўлишини таъминлайди. Айни шу сабабли ҳозирги вақтда кўпчилик мамлакатлар иқтисодиётининг амал қилиши ва ривожланиши самарадорлиги мониторинг космик воситаларидан фойдаланишга асосланган. Ўзбекистон халқ хўжалигини жадал ривожлантириш манфаатлари об-ҳавонинг қандай келишини, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши ҳажми қандай бўлишини, сув заҳиралари тақсимланишини олдиндан аниқ айтиб беришни, табиат ресурсларини ўрганишни, экология вазиятини назорат қилиб боришни, картография ва геодезия эҳтиёжларини тақозо қилмоқда.

Бу вазифаларнинг ҳаммаси маҳаллий аҳамиятгагина эмас, балки жаҳоншумул аҳамиятга моликдир. Уларнинг муваффақиятли ҳал этилишидан Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги қўшниларимиз ҳам, олис хориждаги мамлакатлар ҳам манфаатдордир. Ўзбекистон МДҲ мамлакатлари давлатлараро космосга доир кенгашининг, Европа ҳамжамиятининг, халқаро ташкилотларнинг дастурларида иштирок этишга тайёр. Бундай дастурларда иштирок этиш белгиланган мақсадларни рўёбга чиқаришни жадаллаштиришига ишонамиз.

— Камол Мусаевич, ана шу дастурларда муносиб иштирок этишимиз учун илмий-техникавий имкониятларимиз етарлими?

— Шубҳасиз, халқаро ҳамкорликда биз ўз салоҳиятимиз билан қатнашамиз. Республикамиз космик фаолият соҳасида катта илмий-техникавий салоҳиятга эга бўлиб, Ўзбекистон бир қанча йўналишларда етакчи давлатлар қаторига киради. Ҳозирги пайтдаёқ космик дастурларда «Ўзбеккосмос» бўлинмаларининг, Фанлар академияси институтларининг, олий ўқув юртларининг, республикамиздаги бошқа ташкилот ва корхоналарнинг илмий тадқиқотлари ечимларидан кенг фойдаланилмоқда. Ана шу салоҳиятни ривожлантириш ва кўпайтириш, халқ хўжалиги муаммоларини самарали ҳал этишга, мамлакат фан-техника тараққиётини ва мудофаа қобилиятини таъминлашга қодир ихтисослашган кучли космик тармоқни барпо этиш — фаолиятимизнинг яна бир энг муҳим йўналишидир.

Бу вазифани хориждаги ҳамкорларимизнинг ўзаро манфаатли алоқалари ва ҳамкорлигига таяниб муваффақиятли ҳал қила оламиз, деб умид қиламан. Масалан, бир қанча етакчи мамлакат ва халқаро ташкилотлар Ўзбекистон ҳудудидаги космик ёрдамчи тармоқлар иншоотларидан биргаликда фойдаланишга, ана шу иншоотларни ривожлантиришда ҳамкорлик қилишга зўр қизиқиш билан қарамоқдалар.

— Шу куннинг воқелигига асосланиб, яна бир савол бермоқчиман: «Ўзбеккосмос»да ҳам фаолият соҳаси ўзгартириляптими?

— Фаолият соҳасининг ўзгариши, яъни конверсия жараёнлари бизни ҳам четлаб ўтгани йўқ. Ҳозир бошқача бўлиши ҳам мумкин эмас. Ўзбекистонда вужудга келган ижтимоий-иқтисодий вазият, ижтимоий йўналишдаги бозор иқтисодиётини шакллантириш «Ўзбеккосмос» корхоналари фаолиятини мамлакат манфаатларига зарар етказмаган ҳолда оқилона даражада ўзгартириб, муҳим халқ хўжалиги вазифаларини ҳал этишга, барпо этилаётган бозор иқтисодиётини таъминлашга, четдан келтириладиган молларнинг ўрнини қоплаш ва чет элга маҳсулот чиқаришни кўпайтиришни ҳисобга олиб, рақобатбардошли маҳсулотлар тайёрлашга қаратишни зарурат қилиб қўйди. Ҳозир қайта ишлаш тармоқлари учун машина-ускуналар ва технологиялар, алоқа тизимлари, ёқилғи-энергетика мажмуи, соғлиқни сақлаш, экология учун асбоблар ясалмоқда.

Ана шу ҳамда юқорида тилга олинган энг муҳим йўналишдаги вазифаларни ҳал этиш учун тегишли дастур ишлаб чиқилган.

Космик тадқиқотларнинг энг муҳим йўналишлари ва вазифаларини белгилаш чоғида ҳам, шунингдек, дастурни ишлаб чиқиш чоғида ҳам халқ хўжалигининг энг зарур эҳтиёжларини қондиришни назарда тутдик. Айни пайтда Ўзбекистоннинг космик салоҳиятини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш ишида давлат мададига муҳтожлигимиз равшан. Қабул қилинган дастурни амалга оширишда ва тармоқ фаолиятини ўзгартиришда, миллий кадрларни тайёрлашни уюштиришда, кўп томонлама ва икки томонлама битимлар асосида халқаро алоқаларни, тижорат фаолиятини ривожлантиришда давлат мададига умид қиламиз. Чунки бу ҳаракатлар зое кетмайди, давлат космик маҳкамаси республикамиз бозор иқтисодиёти йўлида амалга ошираётган чора-тадбирлар қаторида Ўзбекистоннинг фан ва техниканинг энг янги ютуқларидан, фан билан боғлиқ технологиялар ва материаллардан фойдаланиши, саноатнинг юқори самарали янги тармоқларини барпо этишига муносиб ҳиссасини қўшади. Шу асосда маҳкамамиз мустақил Ўзбекистон давлати жаҳондаги энг тараққий этган мамлакатлар қаторига чиқиб олишига, буюк бобомиз Мирзо Улуғбек, илмий асарлари билан диёримизга шон-шуҳрат келтирган бошқа буюк аждодларимиз юлдузлар сари очган йўлни ишонч билан давом эттиришига ёрдам беради.

● *Тарихнинг ўқилмаган саҳифалари*

ҚАЙДАСИЗ, ОҚМАЧИТЛИК НЕМИСЛАР?

ОҚМАЧИТ ҚИШЛОҒИ ХИВА ШАҲРИДАН 15 ЧАҚИРИМЧА ЖАНУБИ-ШАРҚДА ЖОЙЛАШГАН. БУ ЕРДА ҚАЧОНЛАРДИР ОВРУПОДАН КЕЛГАН НЕМИС-МЕНОНИТЛАР ЯШАГАНЛИГИ ҲАҚИДА АНЧА-МУНЧА ҲИКОЯЛАР ЭШИТГАНМИЗ.

Ёши 80 дан ошган қариялар оқмачитлик немислар ҳақида соатлаб гапириб беришлари мумкин.

Кимдир уларни устаси фаранг моҳир дурадгор деса, бошқа биров ернинг тилини биладиган бобо деҳқон, дерди. Айримлар эса оқмачитлик немисларни бир кечадаёқ ғойиб бўлишганини айтишади.

Маҳаллий матбуотда кўчманчи немислар ҳақида бир-бирини тўлдирадиган мақолалар эълон қилинган. Жумладан, 1935 йили Хоразмга келган журналист А. Бозоров райком вакили кузатувида Оқмачит қишлоғига боргани ва бу ерда 3 минг чоғли немисни кўргани ҳақида маълумот беради («Хоразм ҳақиқати», 1990 йил, 27 июль).

«...Биноларнинг пештоқларида, —дея ҳикоя қилади А. Бозоров, — уларнинг қурилган саналари йирик ҳарф ва рақамлар билан ўйма усулда ёзиб қўйилган. Айтишларича, рус подшоси ўз тобелигидаги немисларнинг бир гуруҳини Хива хонлигига жўнатган. Хон номига ёзилган номада уларга шаҳар, қишлоқлардан йироқ даштлардан ер майдонлари бериш сўралган экан. Шу боисдан немисларнинг вакиллари мазкур чўлга келиб қолишган.

Биноларга бежирим зинапоялардан кўтарилиб кирасиз. Кираверишда 8-10 қадам узунликда кенг йўлак, чап томонида ромлик ойналар, ўнг томонида силлиқ девор ялтираб туради. Бунда уст-бош ва оёқ кийимлар қўйиладиган ўринлар бор. Ичкарида кенг зал, унга атрофдаги бўлма деразалардан ҳам, шифтда учбурчак шаклида кўтарилиб ишланган тепа деразадан ҳам ёруғлик киради. Уй саҳнига тахта тўшалган бўлиб, унинг остида бир неча бўлмалардан иборат тагхона мавжуд. Бу салқин бўлмалар омбор вазифасини бажараркан. Хоналарда шкаф, гардероб ва диванларнинг ўрни кўриниб турибди, баъзиларида қишлик кийимлар, оила аъзоларининг суратлари ҳам қолган. Кўпчилик уйлардаги девор, поллари ҳар ер-ҳар еридан кўчириб олинган.

Айтишларича, бу ердан тилла-жавоҳирлар излашган. Шаҳарчада касалхона, мактаб, кутубхона, болалар ўйнайдиган майдончалар, театр саҳнаси, рақс майдони, дўконлар мавжуд. Ҳаммаҳаммаси режа билан қурилган. Ҳар оила кўпдан-кўп ёзув-чизув қуроллари ва хонаки кутубхонасига эга бўлган. Шаҳар чеккасида эса турли устахоналар, мўъжаз корхоналар, шунингдек вино заводи ҳам бўлган, дейишади. Шаҳар қўрғонлар билан ўралган бўлиб, икки тарафдаги дарвозаларни қуролли соқчилар қўриқлаган.

Қўрғон ташқарисидаги боғларда олма, анор, беҳи, ўрик, ёнғоқ, тут, жийда каби мевали, чекка тарафларида эса терак, қайрағоч, манзарали дуб дарахтлари ўсиб турган. Қурилишлар ва мебель ясашга фақат ўзлари ўстирган ёғочларни ишлатишган. Мебеллари ўта сифатли. Ростини айтганда, немислар шаҳарчасидан мусодара қилинган шкаф, стол, стул, диван ва бошқа жиҳозларни округнинг бошқа жойларида ҳам кўриш мумкин эди.

Шаҳарчада ҳафтада бир кун бозор бўлган. Унга фақат ўша куни четдан саноқли кишилар киритилган. Гўшт, ёғ, ғалла, асал, мева ва бошқа маҳсулотлар, йирик майда моллар жуда арзон нархда сотилган. Кейинчалик маҳаллий амалдорлар ва фуқароларнинг илтимоси билан немислар Хива бозорига ҳам қатнай бошлашган. Улар келтирган сифатли ва зотдор моллар эса бир зумда харид қилинган. Немислар тайёрлаган винолар Самарқанд, Тошкент заводларининг маҳсулотлари билан рақобатлашган. Ертўлаларда 30-40 йиллик шароблар сақланган. Немислар чорва наслини яхшилаб, мўл ва арзон маҳсулотлар етиштирганлар, паррандачилик, асаларичилик бобида ҳам уларга тараф топилмаган».

«Кўл бўйидаги чорбоғдан чиқиб, ферма томон кетяпмиз, — ҳикоя қилишда давом этади Бозоров, — Устига беда, пичан ғарамлари босилган катта айвон рўпарасидан чиқдик. Бу ёзги молхона. Ости кенг ертўлада эса қиш пайтлари мол боқилар экан. Икки табақалиқ катта эшикдан ертўлага кирамиз. Рўпарамизда узунлиги 120-150 метр келадиган улкан оғилхона пайдо бўлади. Ичида тўрт қаторлик охурлар ўрнатилган. Кираверишдаги чап томонда—деразалар ёнида идоралардагидек росмана стол, стул, девор тарафда эса ажойиб диван турибди. Стол устида журнал, ҳужжатлар, ҳисобчўт. Диванда бошларига қора цилиндр, устига фрак ва оёғига лакланган қора туфли кийган икки немис ўтирибди.

Буларнинг бири Оллаберган Давлатёров бўлиб, ўзбекчани мутлақо билмас, немисча сўзлар, рус тилида камдан-кам гапирарди. Иккинчиси Райим Раҳмонбоев эса ўзбек, немис, рус тилларида яхши сўзлай оларди. Раҳмонбоевнинг айтишича, уни ёшлигида отаси ночорликдан хизматкор қилиб берган. Оллаберганни эса кимдир чақалоқлигида қўрғон ичида қолдириб кетган.

Болани немислар ўз бошлиқларига топширганлар. Қўрғон оқсоқоли ҳар иккала болани ўқитиб, ҳунар ўргатиб, катта қилган ва ишлатган, уйлантириб, уйли-жойли қилган». Хўш, Оврупо тараққиётидан анча йироқдаги Хива хонлигига немис-менонитлар қандай келиб қолишган? Ёки гитлерчи миллатпарастлар кўкларга кўтариб мақтаган осиёлик арийларнинг Хоразмдаги ўтмишдошларими? Агар шундай бўлса, нега уларнинг хоразмлик авлодлари немис урф-одатлари, маданияти ва тилини сақлаб қолганлар?

Шунга ўхшаш жумбоқли саволлар бизни қадимий қўлёзмаларни титишга, собиқ СССР давлат кутубхонаси, Санкт-Петербург давлат архивларидан маълумот излашга отлантирди.

Келиб чиқиши немис авлодидан бўлган Екатерина II нинг Россия тахтига ўтириши немис, француз ва италияликларнинг бу ўлкага оммавий кўчишига сабаб бўлган. Подшо Петр I даврида Оврупага очилган дарча ва эшиклар хорижий ҳунармандлар, олимлар, санъаткорлар, сайёҳлар, ҳатто олчоқ лўттибозларнинг бу ўлкага оқимини кенгайтириб юборди. Натижада Екатерина II 1763 йил 22 июлда махсус манифест эълон қилиб, чет элликларнинг Россияга оммавий кўчиб келиши расмийлаштирилишини эълон қилди. Хорижий корчалонларга улар қайси вилоятда яшашни ихтиёр этсалар, шу ерлардан махсус жойлар ажратиб берилди. Улар ўн йил давомида солиқлардан озод қилиндилар. Ҳар бир хонадонга 30 десятина ер-мулк тақсимлаб берилди. Бундай имтиёзлар туфайли Шарқий Пруссиядаги кўплаб немис оилалари Одесса, Чернигов, Саратов, Самара, Воронеж губерниияларига, Петербург атрофларига бажонидил кўчиб келишди. Сал вақт ўтмасдан эса Урал ва Одессада «Генрих Бильфельд», «Карл Штрейба», «Краузе Штраух», «Георг Фрик», «Якоб Нейфельд», «Митреполь» каби фирма ва компаниялар Россия бозорларидаги маҳаллий хорхоналар молларини сиқиб чиқара бошлади. Улар XVIII-XIX асрларда Урал конлари, Сибирь ўрмонлари, Кавказ нефтининг ҳам хўжайинлари бўлиб олишди.

Маълумки, 1873 йил май-август ойларида Хива хонлиги Россия тобелигига ўтди. Хонликнинг Амударё ўнг соҳилидаги барча ерлари Россия таркибига кирди ва Петро-Александровск (ҳозирги Тўрткўл) шаҳрига Уралдан 500 га яқин ишчи ва хизматчини кўчириб келишди. 1873-1893 йиллар Амударё бўйига кўчиб келган рус, арман, немисларнинг умумий сони 3113 кишини ташкил этганига оид ишончли маълумотлар бор. Чор Россиясининг Ўрта Осиёдаги қўшинлари бош қўмондони генерал Фон К. П. Кауфман «Намунали қишлоқ хўжалик колонияси» тузиш учун 1882 йили Саратов губерниясидан 142 немис-менонитни Хоразмга кўчириб келади (Менонит—мазҳаб, тинч яшашни хоҳловчи диний оқим кишилари — К. Н.)

—Уюшқоқ ва иқтидорли, ҳар нарсани ўз мавриди, муддатида пухта бажаришга одатланган немислар Қорақум этакларида шундай бир намунали қишлоқ барпо этдиларки, бунақасини ҳали Оқмачитда ҳеч ким кўрмаган эди, — деб эслайди улар ҳақида Янгиариқ туман Чириқчи қишлоғида истиқомат қилувчи меҳнат фахрийси Бекпошша Хўжаниёзова. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, Хивадаги «Ичанқалъа» музей-қўриқхонасининг илмий ходими Собиржон Юсуповнинг айтишича, хоразмликлар немис биродарлари кўмагида картошка, карам, лавлаги, бодринг, помидор, бақлажон каби тансиқ экинлар парваришини ўрганганлар. Хива шаҳридаги юзлаб оврупоча уйларнинг дераза ойналари, печка ва пештоқлари, Нуруллабой саройи, 1908-1912 йилларда қурилган почта, телеграф, касалхона, мактаб ва мадраса биноларини барпо этишда немис усталарининг қўли бор. Рус генерал-майори Галкин эса (1903 йили) «Хива воҳасининг ҳарбий стратегик тасвири» китобида қуйидагиларни битади: «Оқмачитлик немислар воҳада деҳқончилик билан бирга темирчилик, дурадгорлик, слесарлик, бўёқчилик ишлари билан шуғулланадилар. АҚШ ва Германиядан келтирилган пахта тозалаш заводи дастгоҳлари ва жинларни юргизиш ҳамда ремонт қилиш ҳам уларнинг зиммасида эди» (Ўша асар, Т., 1903). Воҳамизнинг тўнғич саноат корхонаси — Урганч пахта-мой заводи немислар номи билан боғлиқ. Заводга 1889 йил декабрь ойида асос солинган. 1910 йилда уни оға-ини Крафтлар хонадони ўз қарамоғига олади. Оқмачитлик немислардан ташкил топган сайёр ремонтчи-слесарь усталар гуруҳи воҳадаги деярли барча пахта тозалаш заводларини таъмирлаб ва созлаб турганлар.

Оқмачитлик немислар ўз мактаби, черковлари бўлган. Улар маҳаллий тилда бемалол сўзлаша олганлар, таклиф қилинган барча тўй-маъракаларга қатнашганлар. Ижтимоий муносабатларда қарз бериш-олиш удум-қоидаларига қатъий амал қилганлар. Немис деҳқонлари қишлоқдаги қўриқ ерларни ўзлаштириб, юқори ҳосил олиш учун астойдил меҳнат қилганлар. Немислар сут маҳсулотлари билан ўзларини тўла таъминлашган. Эҳтиёждан зиёдини эса қайта ишлаб, ёғ, қаймоқ ва пишлоққа айлантиришган. Уларни Хива, Урганч, Тошҳовуз бозорларига элтиб сотганлар. Шуниси қизиқки, немислар ўз маҳсулотларини бозорларга чиройли, безалган ҳолда олиб чиқишган. Сутни қаймоқ ва ёғга ажратадиган кичик сепараторни ҳам воҳага биринчи бор шулар олиб келишган.

Бу воқеага шоҳид бўлганларнинг айтишларича, немислар қўлида асралган моллар кўпинча қизил тусли бўлиб, ниҳоятда кўп маҳсулот берган.

Немис-менонитлар меҳнатсеварлиги, хушмуомалалиги билан аҳоли ўртасида яхши ном қолдирганлар. Аммо, афсуски, улар барпо этган муҳташам бинолар аллақачон йўқолиб кетган, лекин боғлари ҳамон қишлоқ ҳуснига-ҳусн қўшиб турибди. Бу хушманзара гўшада фарзандлар учун ёзги дам олиш маскани вужудга келтирилган. Аммо болалар бу даргоҳда қачонлардир қўли гул инсонлар — немис-менонитлар яшагани ҳақида деярли ҳеч нарса билишмайди. Чунки яқин ўтмишдаги тарихимизни билганлар қишлоқда қолмаган ҳисоб. Лекин яхшилардан қолган боғ эл-юрт, фарзандларимиз хизматида.

Ҳақиқат ҳақиқатлигича қолади. Бу ҳақиқатни истиқлол йўлимиз, Ўзбекистон раҳбарияти ва Президентимиз ўтказаётган миллий иноқлик, халқпарварлик, элпарварлик, баҳамжиҳатлик сиёсати шарофати туфайли юзага чиқараётир.

Комилжон НУРЖОНОВ,
тадқиқотчи-ўлкашунос.

ПОЙТАХТ ЯНГИЛИКЛАРИ

НОМИГА ҚАРАБ БАҲОЛАМАНГ

ҲОЗИР бирор-бир завод ёки корхонанинг номига қараб «фалон» нарсани ишлаб чиқаради дея кўрманг, хато қиласиз. Масалан, Тошкент компрессор заводи авваллари 3-4 хилдаги компрессорлар ишлаб чиқарарди. Бундай қараганда, фақат шу маҳсулот орқали 850 кишидан иборат жамоани маблағ билан таъминлаб бўлмас экан. Бунинг устига аҳоли эҳтиёжи учун зарур товарлар кўп. Шу сабаб заводда ойна, вазалар, бозор сумкалари, ванналар ишлаб чиқарилаяпти. Январь ойидан бу ерда Санкт-Петербург ҳамда Челябинск фирмалари билан ҳамкорликда чанг ютгичлар тайёрлана бошланди.

ИЗЛАНГАНГА ОМАД ЁР

Бозор иқтисодиёти Тошкент тажриба-механика экскаватор ремонт заводи раҳбарларини ҳам бироз шоширib қўйди. Ахир уларга хом ашё собиқ Иттифоқ республикаларидан келарди-да. Раҳбарлар обдон ўйлашиб, Украинадаги «Кривой рог» товар-хом ашё ҳиссадорлик биржасига аъзо бўлишгач, ишлар юришиб кетди. Натижада «Мелиоратор» юк кўтаргич машинаси, «ЭО—0,15» маркали бир ковшли экскаватор ҳамда «Ракета 12 А» туридаги чанг ютгичлар ишлаб чиқила бошланди. Шундан сўнг ишчи ўринларини қисқартиришга ҳожат қолмади.

Ю. ҲАМИДОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

АВИАСОЗЛАР ҒОЛИБ

Ўзбекистон Вазирлар Маҳкамасининг республикада футболни янада оммавийлаштириш ҳақидаги қарори жойларда кенг тадбиқ этилмоқда.

Чунончи, яқинда пойтахтнинг Ҳамза туманида туман ёшлар иттифоқи ҳамда ҳокимият маданий ишлар бўлими билан ҳамкорликда катта футбол мусобақаси ўтказилди. Ишқибозлар олқишига сазовор бўлган бу мусобақада туманнинг 16 та йирик ишлаб чиқариш бирлашмаси, завод ва фабрикалари вакиллари куч синашдилар. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг ёшлари мусобақа ғолиби бўлдилар.

ЗАВОД МУҲАНДИСЛАРИ ЯРАТИШДИ

ТОШКЕНТ. «Миконд» заводининг 15-цехида халқ истеъмоли молларининг яна бир тури — электрон осма соатлар ишлаб чиқарила бошланди.

«Оникс» («Электрон машинасозлар бирлашмаси») деб юритилаётган бу соатларни завод муҳандис-конструкторлари яратишди. Уч хилда ишлаб чиқарилаётган ушбу маҳсулот олдинги турдошларидан қатор хусусиятлари билан фарқ қилади. Масалан, икки марта товуш бериб, туннинг истаган вақтида уйғотиб қўяди. Ихчам, ташқи кўриниши бежиримлиги билан хорижлик рақобатдошлариникидан қолишмайди. Нархлари ҳам «чўнтак кесмайди».

Н. ҲАМРОЕВ.

Абдукарим Йўлдошев узоқ йиллардан буён «Осиё — Мусиқа» миллий чолғу асбоблари фабрикасида ҳалол меҳнат қилиб келмоқда. Ғижжак устаси кўплаб санъаткорларнинг ҳурмат эътиборига сазовор бўлиш билан бир қаторда ўнлаб шогирдлар ҳам тайёрлади.

СУРАТДА: Абдукарим Йўлдошев ҳамкасби Мирсултон Отаев билан.

Шоназар ИБРОҲИМОВ олган сурат.

ТАШВИШЛИ ХАБАР

Бензин исроф қилинмоқда

Наманган шаҳар тиббий «Тез ёрдам» хизмати бензин танқислигидан қийналаётгани йўқ. Ташкилот биринчилар қаторида ёнилғи билан таъминланади. Аммо нефть маҳсулотлари ва газдан фойдаланишни назорат қилувчи Ўзбекистон Давлат назорати вилоят бўлими ходимлари бу ерда бензин ҳамда бошқа ёнилғи-мойлаш материаллари исроф бўлаётганини аниқладилар.

Ўтган йили станцияда белгиланганидан 38,1 тонна бензин ортиқ ишлатилган. Бу йиллик эҳтиёжнинг қарийб ярмини ташкил қилади. Уч тоннага яқин мотор мойи ҳам керагидан ортиқча ишлатилган. Буни, эҳтимол, иш ҳажмининг катталиги билан изоҳлаш мумкин эди. Аммо, аслида бундай эмас. Бу ерда ёнилғи-мойлаш материалларини сарфлаш ҳисоб-китоб қилинмайди. Тўғрироғи, ҳисоб-китоб шунчаки, хўжакўрсинга олиб борилади. Чунки станциядаги 27 машинанинг 21 тасида спидометр ишламайди. Кўпчилик ҳайдовчилар бу ҳолдан усталик билан фойдаланишган. Бензин кўп сарфланишининг яна бир сабаби — ёнилғи-мойлаш омборлари техник ҳолатининг ёмонлигидир.

Хуллас, станцияда назоратчилар очган камчиликлар бирталай. «Тез ёрдам» ходимлари бу текширувдан тегишли хулоса чиқариб олишади, ўзларининг автохўжаликларида тартиб ўрнатишади, қимматбаҳо тақчил материаллар ўринли ишлатилишини йўлга қўйишади, деб умид қиламиз.

Н. ХЎЖАЕВА,
ЎзА мухбири.

КАСАБА УЮШМАЛАРИ ҲАЁТИ

ЭҲТИЁЖМАНДЛАРГА ЭЪТИБОР

Тошкент вилоят деҳқончилик-саноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси қўмитаси аҳолининг ижтимоий ҳимоя қилиш ишларининг аниқ мақсадга йўналтирилишини таъминлаш мақсадида савол-жавоб ташкил этди. Туманларга беш минг сўровнома тарқатилди. Олинган жавоблардан эҳтиёжманд оилалар асосан эътибордан четда эмаслиги, давлатдан мунтазам нафақа олиб тургани, жамоат ташкилотлари, жамоа хўжаликлари, хайрия жамғармалари байрамларда уларга ёрдам бераётгани маълум бўлди.

Аҳолининг яшаш шароити, даромад манбалари ҳам ўрганилди. Вилоятда 73,9 фоиз оила шахсий томорқага, 41,8 фоиз оила чорва молларига эга бўлса-да, улардан самарали фойдаланилмаётгани аниқланди.

«Қайси оилага қандай ёрдам берилиши керак?» деган саволга олинган жавобдан оилаларнинг 57,8 фоизи хўжаликлар, 39,9 фоизи ҳокимлик, 21,1 фоизи жамоат ташкилотлари, 7,3 фоизи маҳалланинг кўмагига муҳтож экани маълум бўлди. 4,6 фоиз оила аъзолари касбга қайта ўқитиш ва ўргатишни, иложи бўлса, уйда ишлашга шароит яратиб беришни илтимос қилган.

— Касаба уюшма қўмиталарига сўровнома натижаси асосида қайси оилага қайси ташкилот тарафидан қандай ёрдам берилишини аниқлаб, 1994 йилги жамоа шартномалари ва битимларида акс эттириш тавсия қилинди, — дейди вилоят қўмитаси раиси К. Шодиметов. — Озиқ-овқат маҳсулотлари, ем-хашак, уй-жой билан таъминлаш, қурилиш ашёлари ажратиш, касбга қайта ўқитиш ва ўргатиш масалаларини алоҳида назоратга олиш топширилди. Эҳтиёжмандлар соғлигини тиклаш учун шифо маскани, болалар оромгоҳларига бепул йўлланма бериш, шунингдек, жамоа транспорти, маданий-маърифий муассасалар хизматидан фойдаланишда имтиёз жорий этиш тўғрисида ҳам бош қотиряпмиз.

Қўмита тадбиркорларини шаҳар ва туман ҳокимликлари маъқуллади. Жумладан, Бекобод тумани ҳокимлиги сўровнома хулосаси асосида эҳтиёжманд аҳолини ижтимоий ҳимоялашга ташкилотлар, жамоа хўжаликлари, ҳомийларни кенгроқ жалб эта бошлади.

А. ФОЗИЛ,
ЎзА мухбири.

Фахрийлар учун пансионат

Сурхондарё вилоятининг Шеробод туманида янги йил арафасида уруш ва меҳнат фахрийлари, ногиронлар учун санаторий типидаги пансионат очилди.

Пансионат учун жуда қулай жой танланган. Унинг ўн иккита турар жой ва даволаш корпуслари Кугитан тоғи этагига жойлашган. Ажойиб табиат манзараси, тоза, шифобахш ҳаво, малакали тиббий муолажа кексаларнинг саломатлигини мустаҳкамлашга ёрдам беради. Пансионатда яшаш, дам олиш, саломатликни мустаҳкамлаш учун барча шарт-шароитлар яратилган. Бир кишилик хоналарда, телевизор, совутгич мавжуд. Шунингдек, бу ердаги дам олиш хонасида кексалар бир пиёла чой устида гурунг қилиб, кўнгил ёзишлари мумкин.

Даволаш корпуслари энг замонавий асбоблар билан жиҳозланган. Тажрибали шифокорлар бу ерга келган фахрийлар саломатлигини доимо назорат қилиб турадилар. Қараб туришга муҳтож бўлган ҳар бир кексага алоҳида тиббий ходим бириктиб қўйилган. Ҳозир 370 кишига мўлжалланган пансионатда шербодлик кексалар ўз саломатликларини мустаҳкамламоқдалар. Яқин вақт ичида Қашқадарё, Самарқанд ва Бухоро вилоятларининг кексалари ҳам янги соғломлаштириш муассасасига йўлланма оладилар.

(ЎзА мухбири).

МУЗЕЙДАГИ ЯНГИ ЭКСПОНАТЛАР

Биринчи ўзбек генерали, Совет Иттифоқи Қаҳрамони Собир Раҳимов ҳамда ўзбекистонлик қаҳрамонлар Аҳмаджон Қурбонов, Ғулом Каримов, Вали Набиев, Жўрахон Усмонов ва бошқаларнинг ноёб фотосуратлари, ҳужжатлари ва бошқа экспонатлар Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучлари тарихи музейидан муносиб ўрин олди.

Пойтахтдаги бу машҳур музей экспозицияси янги-янги материаллар билан мунтазам кўпайиб бормоқда. Бу ерда Улуғ Ватан уруши жанггоҳларида ҳалок бўлган ватандошларимиз хотирасини абадийлаштириш юзасидан катта иш қилинмоқда.

Пулемётчи-миномётчилар билим юртларига бағишланган янги экспонатлар ўша йилларда Ўзбекистон ҳудудида ҳарбий кадрлар тайёрлаш иши ҳақида ҳикоя қилади. Бу билим юртлари бир неча мингдан ортиқ аскар ва зобит тайёрлаган. Улар ҳамма фронтларда жанг қилишган. Уларнинг кўплари урушдан қайтишмаган. Материалларни музейга билим юртларининг собиқ курсантлари топширишган эди. Бу материаллар ҳозир музейнинг «Ўзбекистон — жанговар кадрлар тайёрлаш ўчоғи» бўлимида намойиш қилинмоқда.

Музейга яқинда топширилган материаллар орасида уруш йилларида Ўзбекистонда тузилган ва жанг билан Берлингача борган 213-дивизия полкларидан бири босиб ўтган жанговар йўл схемаси ҳам бор.

Музейдан фронтда ўзбек тилида чиққан «Ватан шарафи учун» ва «Қизил аскар» армия газеталари дасталари ҳам ўрин олган. Бу газеталарнинг саҳифалари — ўзбекистонликлар бажарган шонли жанговар ишларнинг ўзига хос йилномасидир. Уларни музейга 213-ўқчи дивизия фахрийси, тошкентлик Е. Торопчин топширди.

Тошкентдаги умумқўшин командирларини тайёрлаш билим юртини битирган, 19-ўзбек тоғ-отлиқ дивизиясида хизмат қилган Ғуломқодир Нўъмонов яқинда музейга келди. Уруш фахрийси шахсий ҳужжатхонасидаги фотосурат ва ҳужжатлар энди «Миллий ҳарбий кадрларни тайёрлаш» экспозициясидан жой олди.

Айрим мавзуларга бағишланган экспозициялар ўзбекистонликларнинг ҳарбий сулоласи ҳақида ҳикоя қилади. Уларда уруш давридаги авлод билан ҳозир ҳарбий хизматни ўтаётганлар ўртасидаги боғлиқлик кўзга ташланади.

Т. БОТИРБЕКОВ,
ЎзА мухбири.

Ўзбекистон телерадиокомпанияси жамоаси компания раисининг биринчи ўринбосари Зафар Ҳакимовга умр йўлдоши

Раъно БОЛТАБОЕВАнинг вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон телерадиокомпанияси жамоаси республика радиосининг катта муҳаррири Лобар Каримжоновага онаси

Маҳмуда ая ХОМУДХОНОВАнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖУРАБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — И. Ўтбосаров, навбатчи — Р. Аҳмадалиев.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 9001. Буюртма Г- -754. 441. 77698 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2. Босишга топшириш вақти — 21.00 Босишга топширилди 00.30.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6